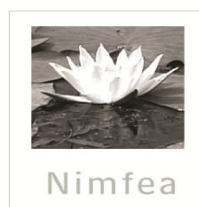

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

A Szentpéterszeg-Hencidai gyepek (HUHN20007) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

fenntartási terve

Debrecen

2014.

Ügyfél

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partnerek

BioAqua Pro Környezetvédelmi Szolgáltató és Tanácsadó Kft.

Nimfea Természetvédelmi Egyesület

Trollius Europaeus Természetvédelmi Szolgáltató Betéti Társaság

Vezető szakmai koordinátor

Dr. Magura Tibor

Szakmai koordinátor

Dr. Juhász Péter

Lesku Balázs

Olajos Péter

Vezető természettudományi szakértő

Dr. Müller Zoltán

Vezető agrárgazdálkodási szakértő

Tóth Sándor

Közreműködő szakértők

Dr. Forgács Zoltán

Juhász Krisztina

Mazsu István

Molnár Géza

Mizsei Edvárd

Simay Gábor

Dr. Gulyás Gergely

Hődör István

Dr. Sramkó Gábor

Dr. Sum Szabolcs

Dr. Váczi Olivér

Sallai R. Benedek

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv	5
1.A terület azonosító adatai	6
1.1.Név.....	6
1.2.Azonosító kód.....	6
1.3.Kiterjedés.....	6
1.4.A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	6
1.5.Érintett települések	6
1.6.Egyéb védettségi kategóriák	6
1.7. Tervezési és egyéb előírások	7
2.Veszélyeztető tényezők	8
3.Kezelési feladatok meghatározása	10
3.1.Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	10
3.2. Kezelési javaslatok	11
3.2.1. Élőhelyek kezelése	11
3.2.2.Élőhely-rekonstrukció és élőhelyfejlesztés	22
3.2.3.Fajvédelmi intézkedések	22
3.2.4. Kutatás, monitorozás.....	22
3.2.5.Mellékletek.....	32
3.3.A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében.....	23
3.3.1.Agrártámogatások	24
3.3.2.Pályázatok	27
3.3.3.Egyéb.....	27
3.4.A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja	28
3.4.1.Felhasznált kommunikációs eszközök	28
3.4.2.A kommunikáció címzettjei	29
3.4.3.Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	29
II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció	32
1.A tervezési terület alapállapot jellemzése	33
1.1. Környezeti adottságok	33
1.1.1. Éghajlati adottságok	33
1.1.2. Vízrajzi adottságok.....	33
1.1.3. Talajtani adottságok	33
1.2.Természeti adottságok	33
1.2.1.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek.....	36
1.2.2.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok	39
1.2.3.A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok	40
1.2.4.A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok.....	45
1.3.Területhasználat	46
1.3.1.Művelési ág szerinti megoszlás.....	46
1.3.2.Tulajdoni viszonyok.....	46
1.3.3.Területhasználat és kezelés.....	46
2.Felhasznált irodalom	50
3. Térképek.....	54

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Szentpéterszeg-Hencidai gyepes kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)
--------------------------------	--

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN20007
---------------------------------------	-----------

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	1018,82 ha
---------------------------------------	------------

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 1530* - Pannon szikes sztyeppék és mocsarak
- 6250* - Síksági pannon löszgyepek

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

1.4.2. Jelölő fajok

- kislepke aszat (*Cirsium brachycephalum*)
- nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)
- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- közönséges ürge (*Spermophilus citellus*)

1.5. Érintett települések

Hajdú-Bihar-megye: Berettyóújfalu, Gáborján, Hencida, Konyár, Szentpéterszeg

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Kód	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma
„Ex lege” szikes tó	HNS046	Hosszú-rét	75,35 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről

A tervezési terület az Országos ökológiai hálózat magterület övezetének (89%), ökológiai folyosó övezetének (8%), illetve pufferterület övezetének (3%) része.

Helyi jelentőségű védett természeti terület: a tervezési területből 335,28 ha Hencidai-legelő néven helyi védettséget élvez (törzskönyvi szám:8/126/TT/06, hatályba lépés éve: 2006)

1.7. Tervezési és egyéb előírások

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A tervezési területre természetvédelmi kezelési terv nem vonatkozik.

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat közgyűlésének 13/2010.(IX.17.) önkormányzati rendelete Hajdú-Bihar megye területrendezési tervéről
- Berettyóújfalu város Önkormányzata Képviselő-testületének 34/2012. (VI.29.) rendelete Berettyóújfalu város helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervének módosításáról
- Gáborján szabályozási terv és helyi építési szabályzat – 10/2004. (VIII.12.) önkormányzati rendelet
- Hencida község Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2004. (X.12.) rendelete a Helyi Építési Szabályzatról és a Szabályozási tervek elfogadásáról
- Szentpéterszeg Község Önkormányzatának 12/2011. (IX. 8.) rendelete a Helyi Építési Szabályzat módosításáról

1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek

- **Körzeti erdőterv:** Hajdúhát-Bihari körzet (érvényes: 2012.01.01 - 2021.12.31) ügy száma: 7007/14/2010, kelt: 2012.december 20.

Következő tervezés éve a Hajdúhát-Bihari körzetben: 2020

1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és üzemtervek

- I/3. Hajdú-bihari apróvadas körzet vadgazdálkodási terve. **Érvényes:** 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)
Konyári Darvas Vadász SE (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-904410-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Halgazdálkodási terv a területre vonatkozóan nem áll rendelkezésre.

1.7.6. Vízyűjtő-gazdálkodási terv

Berettyó alegység vízyűjtő-gazdálkodási terve – Elfogadás dátuma: 2010.08.01.

1.7.7. Egyéb tervek

- Nagy szikibagoly (*Gortyna borellii lunata*) fajmegőrzési terve. Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Természetvédelmi Hivatal, 2004.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	M	6,5	pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): az élőhely tévesztése. síksági pannon löszgyepek (6250*): területvesztés.
A03.01	Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	M	5	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A helytelen időpontban, illetve túlzott gyakorisággal történő, valamint a gyepek egészén egyszerre végrehajtott kaszálás negatív hatása a fajra. nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): A helytelen időpontban, vagy módszerrel végrehajtott kaszálás negatív hatása a fajra.
A04.01	intenzív legeltetés	M	7	pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): elsősorban a cickóros szikes gyepek élőhely-típus, emellett az értékes sziki magaskórós élőhely-típus degradálódása. síksági pannon löszgyepek (6250*): az intenzív legeltetés degradálódást okoz. vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>): A vizes élőhelyeken történő legeltetés veszélyeztetheti az állományt, a vegetáció átalakulása és a taposás miatt.
E03	szemét, hulladék	L	5,5	pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): az élőhely károsodása illegális személtlerakók (Á-NÉR: U4, részben) üzemelése miatt. Ezek a védett élőhelyek kiterjedését csökkentik. vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>): A területen több ponton illegálisan lerakott háztartási hulladék található. Ezek a helyeken megfigyelhető a nitrofrekvens növényfajok megjelenése, ami átalakít egyes élőhelyfoltokat.
I01	Idegenhonos inváziós fajok jelenléte	L	2,75	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A faj élőhelyein néhol – főleg a rendszeresen bolygatott, illetve káros hatásoknak nagyobb mértékben kitétt gyepeken - jellemző az invázió növények, özönfajok, gyomok megjelenése és terjedése. Az ilyen folyamatok azért károsak, mert az inváziós fajok fokozatosan kiszorítják a tápnövények, valamint a nektárforrásul szolgáló virágos növények állományait, és emiatt szűkítik a lepkék életterét, valamint a populációk szaporodási képességét. nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): Az eredeti növényzeti struktúra romlását, valamint a talaj károsodását előidéző folyamatok következtében a sziki kocsordos gyepek helyenként degradálódnak, és a faj egyes élőhelyein invázió növényfajok, illetve gyomok terjedése tapasztalható. Az özönnövények elszaporodása azért jelent veszélyt a faj állományaira nézve, mert szűkíti a lepké faj egyedeinek életterét, a fűfélék kiszorításával csökkenti a nőtény egyedek petézési lehetőségeit, valamint káros hatással van a tápnövény mennyiségére is.
J02.05.02	Belvízviszonyok megváltoztatása	M	5,15	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): E veszélyforrásra természetvédelmi szempontból fontos figyelmet fordítani, mert az élőhelyek kiszáradása a faj állományainak fogyatkozását, illetve szélsőséges esetben kipusztulását is eredményezheti. nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): A belvízviszonyok megváltoztatása akkor jelent veszélyt a faj állományaira, ha mindez a sziki kocsordos gyepek vízzel való tartósabb elöntését eredményezi, mert ennek következtében elpusztulhatnak a faj hernyói, illetve bábjai.
K01.03	Kiszáradás	M	4,5	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): Az utóbbi legalább egy évtized során hazánk éghajlata némiképpen megváltozott: lassú, ám tendenciaszerű felmelegedés tapasztalható, ami helyenként a vizes élőhelyek kiterjedésének csökkenését idézte elő. Ez a folyamat a nedves rétegekhez kötődő lepké fajok élőhelyeinek fokozatos zsugorodását idézheti elő (különösen a nappali lepkék esetén).
K02.01	fajösszetétel változás, szukcesszió	L	1,775	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A kezelések elmaradása azt eredményezi, hogy ezen biotópok növényzete egyre több helyen degradálódik, fajkészlete idővel sok helyütt leromlik. Jelentős a cserjésedés negatív hatása, valamint ennek eredményeként a gyepek természeti állapotában tapasztalható nagymértékű romlás. nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): a sziki kocsordosokat sok helyen fenyegeti a cserjék intenzív terjedése, aminek következtében lassanként eltűnik az eredeti növénytársulás, ez káros a lepké fajra nézve.

Kód	Potenciális veszélyeztető tényező neve	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A.02.03	gyepterület átalakítása szántóvá	L	0,1	közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): csökkenti az élőhely kiterjedését
A.03.03	kaszálás felhagyása/hiánya	L	0,1	közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűvű állapot fennmaradását.
A.04.03	Pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	0,1	közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Veszélyezteteti az ürgeállomány számára optimális állandó rövid fűvű állapot fennmaradását.
A07	Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	17	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): E faj tényleges vagy potenciális élőhelyeinek nagy része mezőgazdasági területek közelében vagy azok mentén helyezkedik el. A szél a tápnövények leveleire juttathatja az intenzíven művelt parcellákon kiszórt növényvédő szereket, gyomirtókat, műtrágyákat. E hatások akár külön-külön, akár együttesen a peték, a lárvák, illetőleg a bábok károsodását vagy pusztulását idézhetik elő. nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): E faj tényleges vagy potenciális élőhelyeinek egy része a vizsgált Natura 2000 terület határain belül szintén mezőgazdasági területek közelében helyezkedik el. A szél a tápnövények leveleire juttathatja az intenzíven művelt parcellákon kiszórt növényvédő szereket, gyomirtókat, műtrágyákat, mindamellett ezek a vegyi anyagok vízben való oldódásuk esetén a gyökérzetten keresztül is bekerülhetnek a növények szerkezetébe. E hatások akár külön-külön, akár együttesen a peték, a lárvák, illetőleg a bábok károsodását vagy pusztulását idézhetik elő. pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*): elsősorban rovar-közösségének károsodását okozza, ami az élőhelyre is káros síksági pannon löszgyepek (6250): elsősorban rovar-közösségének károsodását okozza, ami az élőhelyre is káros
D01.01	ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak	L	4,25	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): különösen esős időszakokban jellemző a gépek által okozott mélyebb nyomvályúk, nyílt talajfelszínek kialakulása, ami több szempontból veszélyezteteti a fajt. nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): különösen esős időszakokban jellemző a gépek által okozott mélyebb nyomvályúk, nyílt talajfelszínek kialakulása, ami több szempontból veszélyezteteti a fajt.
H01.05	Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt	L	2,6	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>): A vizsgált Natura 2000 területen a nagy tűzlepke lápos, mocsaras, jó vízellátású, üde biotópokban fordul elő, mely területeken, illetve azok közvetlen közelében nyílt vizek (elsősorban csatornák, vagy helyenként felszíni vízállások, holtmedrek) hálózata húzódik. A felszíni vizek szennyeződése veszélyforrást jelenthet a lepkefaj élőhelyeire, tápnövényeire, valamint az egyedre. nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): A vizsgált térségben a faj egyik élőhelyét ugyancsak határolja felszíni vízfolyás (Angyalos-mellékcsatorna). Amennyiben a csatorna vízbázisába szennyeződés kerül, úgy magasabb vízállás, illetve esetleges elöntés során a káros anyagok beszivároghatnak a sziki kocsordos gyepek talajába, továbbá azon keresztül a növényekbe is. A tápnövény gyökérzetén keresztül felszívódó szennyezett víz káros hatással lehet a faj lárváira, és bábjaira, hiszen a gyökérben tartózkodó állatok közvetlenül érintkeznek az ott felhalmozódó nedvességgel, sőt, annak egy része a szervezetükbe is bekerülhet.
J01.01	Leégés	L	1	nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>): Egyes sziki kocsordos gyepeket mezőgazdasági parcellák határolnak, melyeken időnként leégetik a tarlót. Amennyiben a tűz ezekről a területekről áttérjed a lepkefaj élőhelyeire, úgy az égés a gyökérben lévő lárvák/bábok, illetőleg a növények között pihenő lepkék pusztulását okozhatja.
M.01.03	Árvíz és csapadékmennyiség növekedése	L	0,1	közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>): Alkalmas ürgeélőhely méretének csökkenése, megszűnése

3. Kezelési feladatok meghatározása

1.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

A Szentpéterszeg-Hencidai gyepek kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területté nyilvánítása-kor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célki-tűzései meghatározásra kerültek, valamint kiemelésre kerültek egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

A terület természetvédelmi célkitűzése a pannon szikes sztyeppék és mocsarak és a síksági pannon löszgyepek területcsökkenésének megállítása és állapotuk javítása a gyepgazdálkodáshoz, erdőgaz-dálkodáshoz és vízgazdálkodáshoz köthető intézkedések révén.

A gyepgazdálkodás tekintetében ezt a legeltetés intenzitásának és a kaszálás módjának optimalizá-lása és ellenőrzése, illetve az elszántások megakadályozása tudják biztosítani. Az erdőgazdálkodás tekintetében a természetközeli állapotú erdők fenntartása és a tájidegen erdők lecserélése, míg a vízgazdálkodás tekintetében a célok elérését a csapoló hatás csökkentése szolgálja.

3.1. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyez-kedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be). Az egyes kezelési egységekre nem vonatkoztatható élőhelyrekonstrukciós, fajvédelmi, kutatási és monitorozási javaslatokat a 3.2.2. - 3.2.4. fejezetben tárgyalja a fenntartási terv.

3.1.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. A terület egészére megfogalmazott általános kezelési javaslatok

Jelen terület elsősorban két közösségi jelentőségű élőhely, a közösségi szinten csupán nálunk és Románia keleti országrészében jelentős szikes élőhelyek („pannon szikes sztyeppék és mocsarak”), valamint a szintén kontinentális elterjedésű, ezért csak az Európai Unió keleti országaiban jelen lé-vő löszgyepek („síksági pannon löszgyepek”) védelme céljából lett kijelölve. Szintén fontos a sze-repe a pannon bennszülött kífészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) növényfaj állományainak természetközeli állapotban maradása (azaz genetikai sokféleségének és összefüggő előfordulási te-rületének fennmaradása) szempontjából. Ennek megfelelően az alább célkitűzések fogalmazhatók meg:

- az esetleges alkalmi beszántások megakadályozása, a meglévőek megszüntetése, ezzel a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), valamint a síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhely arányát és kiterjedését negatívan befolyásoló egyik ténylegesen előforduló direkt humán hatás kiküszöbölése;
- a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) jelölő élőhelytípus állapotmegőrzése és helyenként állapotjavítása érdekében természetvédelmi és gazdálkodási szempontból optimali-

zált legeltetési/kaszálási rendszer kidolgozása, különös tekintettel a sziki legelőkre jellemző társulások rövidfűvű állapotának biztosítására, mely a jelölő közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) állományának fennmaradását is elősegíti;

- a síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhely további térvesztésének elkerülését segítő kezelési rendszer kidolgozása;
- a közösségi jelentőségű kistűzű aszat (*Cirsium brachycephalum*) jelentős (kb. 15 000 töve) állománya fenntartásának biztosítása;
- a belvízlevezető szerepű csatornák kezelőivel egyeztetve a lehető leginkább kíméletes kezelési gyakorlat kialakítása: a teljes keresztiszelvény kotrásának, a vízínövényzet irtásának, parti fák és cserjék eltávolításának minimalizálása, visszaszorítása;
- a belvízlevezető csatornákon természetvédelmi célú vízvisszatartó létesítmények telepítésének előkészítése és megvalósítása a lecsapoló hatás csökkentése érdekében, mely a kistűzű aszat (*Cirsium brachycephalum*) és a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) élőhelyének védelmét biztosítja;
- a belvízlevezető csatornáknál történő medertározás, amely elősegíti a medrek mellett a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) tápnövényeinek, a nagytermetű, nedvességkedvelő lóromfajoknak gyarapodását;
- a jelentős sziki kocsord (*Peucedanum officinale*) tőszámmal jellemezhető pannon szikes sztyepp jellegű élőhelyfoltokban a kocsord számára optimalizált gyepterület megvalósítása, a jelölő nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) állománygyarapodásának elősegítése céljából.
- A tervezési terület nem őshonos fajok hazai, tájhoz fajokra cserélése, hiszen madárvédelmi szempontból teljes mértékben betöltenék azt a szerepet, amit jelenleg a tájidegen fajok töltenek be (pl: kis örgébics (*Lanius minor*) fészkelőhely).

Ezek az intézkedések a közösségi jelentőségű értékek megőrzését, hosszabb távon pedig állományaik megerősítését segítik.

3.2.1.2. Kezelési egységek (KE)

A kezelési javaslatok esetében élesen el kell választani a kötelező jellegű, jogszabályban előírt korlátozásokat, illetve az önkéntes vállalásokat. A 275/2004 (X. 8.) Kormányrendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírások-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.

A természetvédelmi szempontból javasolt kezelések egységesebb átláthatósága érdekében ún. kezelési egységeket (KE) állapítottunk meg, melyeket hasonló jellegű élőhelyfoltok alkotnak. A kezelési egységek lehatárolása nem követi az ingatlan nyilvántartási határokat, mivel a valós és a tényleges területhasználat ettől jelentősen eltérhet.

A kezelési egységek lefedik a teljes tervezési területet, tartalmaznak jelölő és nem jelölő élőhelytípusokat egyaránt. A kezelési egységeknél meghatározzuk azon intézkedéseket, melyek a jelölő élőhely és/vagy a faj megőrzése érdekében javaslunk, illetve az élőhelyfejlesztési, kutatás-monitorozási feladatokra, lehetőségekre is kitérünk.

KE-1 kezelési egység

(1) Meghatározása: Mezőgazdasági jellegű tevékenységet szolgáló tanyák, állattartó telepek, gyomos területek, illegális szemétkerakók, trágyakerakatok, földutak és műutak. Jellemző a taposott, tiport talajfelszín és a gyomosodás. Elszórtan a teljes területen megtalálhatók, összes kiterjedésük 29,6 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: tanyák, családi gazdaságok (U10), telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók (U4), út- és vasúthálózat (U11), taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet (OG)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

Ugyancsak szükséges alapul venni a 2012. évi CLXXXV. törvény a hulladékról előírásait (Magyarázat: a kezelési egység az illegális hulladéklerakatokat is tartalmazza).

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező (GY107).
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell. (GY108).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Gondoskodni kell a hulladéklerakatok felszámolásáról. Meg kell szüntetni azt a gyakorlatot, hogy a földutakat a szomszédos gyepekről nyert talajjal javítják.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó területek kezelésével megakadályozható a további gyomosodás.

Az úgynevezett őszi tisztító kaszálás már nem akadályozza meg számos gyomfaj termésképzését és terjedését. Különösen a mezei aszat és a bojtortján szerbtövis esetében indokolt, hogy korábban, a virágzás kezdetén legyen az állások és állattartó telepek környékén gyommentesítő kaszálás. Szükség esetén ezt meg kell ismételni. A hulladéklerakatok létrehozása illegális, jogszabályba ütközik, ezek felszámolása javítja a jelölő élőhelyek állapotát. Mindkét jelölő élőhely (pannon szikes sztyeppék és mocsarak – 1530*, síksági pannon löszgyepek – 6250*) érdekében szükségesek a javaslatok, mivel ezzel meg lehet előzni az érintkező területeken a gyomosodást.

KE-2 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület kaszálással-legeltetéssel fenntartott területei: ürmös szikes gyepek, cickórós gyepek, szikes rétek, mézpázsitos szikfokok, vakszikfoltok, löszgyepek, zavart száraz-félszáraz és üde gyepek. Olyan kisebb zavart mocsárfoltok, amelyeket kaszálnak vagy legeltetnek. Domináns, a teljes területen nagy foltokban előforduló élőhelytípusok, a kezelési egység összes kiterjedése 741,9 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: ürmöspuszták (F1a), cickórós puszták (F1b), szikes rétek (F2), üde mézpázsitos szikfokok (F4), padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete (F5), löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a), jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA), jellegtelen üde gyepek (OB), jellegtelen száraz-félszáraz gyepek (OC), zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vízü mocsarak (B6), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b), fiatal parlag és ugar (T10)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) (részben)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Vízgazdálkodás

A kezelési egység területén többfelé húzódnak kisebb-nagyobb vízelvező csatornák (jelentős a Korhány-ér, emellett Hencida külterületén két névtelen árok). Főképp a Korhány-ér esetében feltételezhető, hogy eredetileg egy mederbe ásták, és az emiatt száradt ki, és válhatott a kezelésekre hatására gyeppé. Vizsgálni érdemes, hogy hol lehetséges a víz visszatartása úgy, hogy tavasszal se okozzon káros belvízi elöntést. Ehhez szükséges volna egy olyan tanulmány kidolgozása ami megvizsgálja részleteiben a lehetséges élőhely-rekonstrukciós megoldásokat, figyelembe véve a tulajdonviszonyokat, a gazdálkodást érintő kérdéseket és akár az említett csatorna kiváltásának lehetőségét is figyelembe veszi.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- Fogasolás nem megengedett (GY09).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117)
- Legeltethető állatfajok: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- A gyepeken legeléskizárt terület kialakítása szükséges, ami nem haladja meg a parcella 20%-át (GY61).
- A legeléskizárt területet a nemzeti park igazgatósággal egyeztetetten kell kialakítani (GY122)
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).

Magyarázat az önkéntesen vállalható előírásokhoz:

A legeltetésnek legyen prioritása a kaszálással szemben. Javasoljuk, hogy a kezelési egység kb. harmada legyen csak elsősorban kaszálóként hasznosítva. Ennek kb. a felén legyen lehetősége a gazdálkodónak sarjúlegeltetésre. A magasabb fekvésű területeken a kaszálással szemben a legeltetésnek még kifejezettebben előnyt kell élveznie.

A legeltetést a magasabb fűhozamú részeken szarvasmarhafélékkel, elsősorban a mostoha körülményekhez jobban alkalmazkodó őshonos fajtákkal (pl.: magyar szürkemarha, magyar tarka szarvasmarha) és lófélékkel, a kopárabb padkás szikes gyepterületeken juhokkal javasoljuk végezni.

A legeltetési sűrűség mérséklésére van szükség a Gáp-ér, a Horgas-ér, valamint a Korhány-ér környezetében a jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományának védelme érdekében, akár legeléskizárt folt létesítésével, amelyet nyár végéig nem legeltetnek. Javasolt területek a

Szentpéterszeg 020/1a, 030, 090/1b, 0110/2 a, b, 110/3 hrsz-ek, valamint a Gáborján 054/14 hrsz-ek mélyebben fekvő (Gáp-érhez vagy Horgas-érhez vagy a Korhány-érhez kapcsolódó) részei.

A közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) élőhely fenntartását célzó kezeléseknél a növényzet folyamatosan röviden tartását szükséges megvalósítani a Gáborján 024/54 hrsz-en, illetőleg a 024/50 c hrsz keleti, 024/53 hrsz-nál úthoz kapcsolódó 200 m széles sávjában. Ennek megvalósítása időjárástól függően változó intenzitást és időzítést tesz szükségessé. Az ürgeélőhely fenntartását szolgáló területeken a hagyásfoltokat a területek szegélyén javasolt fenntartani.

(5) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok

Lásd a Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatoknál.

(6) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(7) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Meg kell szüntetni azt a gyakorlatot, hogy a belvíz utakról történő elvezetése miatt a gyepeket leárkolják. A gyepek kiterjedésének megőrzése miatt az erdőterületek növelése a „befásodott” területek erdőrészletbe vonása kerülendő.

(8) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység érdekében megadott előírás-javaslatok a jelölő pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*), síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhelyek fennmaradását szolgálják.

A kezelési egység területén található gyeptípusok a legeltetést, egy részük a megfelelő időjárási körülmények között végzett kaszálást is jól tűrik. Az intenzív legeltetés azonban a gyep felszakadozását, a legelőgyomok terjedését segítheti elő, különösen a jószágállások által érintett területeken Kivételt képeznek ez alól a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) élőhelyei, ahol a faj élőhelyigényeinek megfelelő rövidfűvű gyepstruktúra fenntartása szükséges.

A jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) állományának fennmaradásának érdekében különösen a Gáp-eret, a Korhány-eret és Horgas-eret kísérő szikes rétek esetében fontos a kaszálási korlátozások figyelembe vétele, hiszen ezek az említett faj legjelentősebb élőhelyei a tervezési területen belül.

A gyepkezelés intenzifikálására (röviden tartott gyep) vonatkozó javaslatok a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) állományának tervezési területen belüli védelmét hivatott biztosítani.

KE-3 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található erdők, facsoportok, erdősávok és fasorok. Részben őshonos fafajok ültetvényei (elegyes kocsányos tölgyesek), részben akácok, nemes nyarasok, egy erdei fenyves. A kezelési egység foltjai igen szórványosak, az összes kiterjedése 21,8 ha. Egy részük az Országos Erdészeti Adattárban nyilvántartott terület, ez az erdőállomány 7 részletben 21,8 hektáron helyezkedik el és mindegyik erdőrészlet magántulajdonban van.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA), őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC), akácültetvények (S1), nemesnyárasok (S2), egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3), ültetett erdei- és feketefenyvesek (S4), nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7)
- Natura 2000 élőhelyek: -
- Érintett erdőrészek: Szentpéterszeg: 10C, 8A, 22A. Hencida 15A, 26A, 27A. Konyár 86A.

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Az alrészletek jelenlegi fatípusai között dominánsak az akácok, nemes nyarasok, előfordul fenyves, és egy kocsányos tölgyes is. A célállományok között több kocsányos tölgyes, elegendő kocsányos tölgyes van, ezeken a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg. Az erdei fenyves, akác, vagy nemes nyaras célállományú erdőrészletek esetében is a az tölgyes célállományok lennének a megfelelőek. Alkalmazandó fafajok a kocsányos tölgy (*Quercus robur*), mezei szil (*Ulmus minor*), tatárjuhar (*Acer tataricum*), mezei juhar (*Acer campestre*), szürke nyár (*Populus canescens*), fehér fűz (*Salix alba*), egybibés galagonya (*Crataegus monogyna*), vadkörte (*Pyrus pyraeaster*) és vadalma (*Malus sylvestris*)

Rendszeres fahasználatot nem javasolunk a kis kiterjedésű faállományokban (szárnyékok). A gyomosodás megakadályozása miatt javasoljuk a fásítások legeltetését, esetleg delelőhelyként való használatukat.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

- az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás részletes szabályairól szóló 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet
- vonatkozó erdőterv rendelet, körzeti erdőterv (Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet körzeti erőterve (Érvényes: 2012. január 1. - 2021. december 31.)

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése (E05).
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése (E06).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típusal (E51). (Magyarázat: Alkalmazandó fafajok a kocsányos tölgy, mezei szil, tatárjuhar, mezei juhar, szürke nyár, egybibés galagonya, vadkörte és vadalma. A meglévő idegenhonos fafajok kitermelésével párhuzamosan, vagy a kitermelést megelőzően történjék meg a telepítés, hogy a jelenleg minimális kiterjedésű faállományok területe átmenetileg se csökkenjen a jelenlegi szint alá.)
- A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása (E29).

- Az idegenhonos vagy tájidegen fajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is (E30).
- Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, száruzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására. (E72).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A tájidegen fajok lecserélése hazai fajokra több szempontból indokolt. . Nem várható a hazai fajokból álló faállományok gyors spontán terjeszkedése (tehát a pusztai környezet megváltozása), ugyanakkor számos olyan rovarfaj tápnövényei kerülnének a tervezési területre, amelyek most a tápnövény hiányában nem lehetnek jelen. A hazai fajok madárvédelmi szempontból teljes mértékben betöltenék azt a szerepet, amit jelenleg a tájidegen fajok töltenek be (pl: kis őrgébics (*Lanius minor*) fészkelőhely).

A kezelési egységben található olyan kis területű faállományok is, amelyek az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény értelmében fásításnak minősülnek, így lehetőség van a legeltetésükre is. A gyenge termőhelyi adottságok miatt rendszeres faanyagnyerésre nem alkalmasak ezek a fásítások, mivel évi fatömeg-növekményük minimális.

KE-4 kezelési egység

(1) Meghatározása: olyan szántóföldi kultúrák, amelyek művelési ága szántó, illetőleg olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok, amelyek művelési ága rét-legelő. A kezelési egység foltjai szórványosan található a területen, az összes kiterjedése mintegy 96 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1), évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2)
- Natura 2000 élőhelyek: -

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Szántóföldön trágyaszarvas kialakítása tilos (SZ13).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen (SZ24).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Szántó füves élőhelyé alakítása gyeptelepítéssel (SZ52). (Magyarázat: lásd az „élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok” pontban)

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk egyrészt az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében az önkéntesen vállalható előírások betartása. Az elszántott területrészekben az eredeti területhasználat visszaállítását tartjuk szükségesnek. A kezelési egységbe tartozó elszántott területek korábban a jelölő élőhely (pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) és síksági pannon löszgyepek (6250*) állományai voltak. Beszántásukkal veszítettek kiterjedésükből, az eredeti állapot helyreállítása szükséges.

Javasoljuk másrészt a területen lévő szántók gyepesítését művelési ág váltással. A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (szántóból gyepé alakul).

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (az elszántások szántóból gyepé alakulnak). Ezzel a közösségi jelentőségű élőhelyek, különösen a jó regenerációs potenciállal jellemezhető pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*) illetőleg a síksági pannon löszgyepek (6250*) élőhelytípus kiterjedése, valamint az elszántásokkal érintkező állományaik további degradációja (biocid termékek, hormonok, kemikáliák káros hatása) mérsékelhető. Ezeken kívül hosszabb távon az élőhelyekhez kötődő közösségi jelentőségű fajok (nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*), közönséges ürge (*Spermophilus citellus*)) számára is kedvező lehet a változás.

KE-5 kezelési egység

(1) Meghatározása: Sziki magaskórósok sziki kocsorddal. Ezek a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) élőhelyei. Leginkább Konyár külterületén, kisebb részben Hencida külterületén található az egység foltjai, a Hosszú-rét környékén. A kezelési egység kiterjedése 20,4 ha.

A kezelési egység leválasztását indokolja, hogy a jelölő lepkefaj állományának hosszú távú megőrzéséhez szükséges a mezőgazdasági tevékenységet a faj igényeivel összehangolni.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: ürmöspuszták (F1a), kocsordos-öszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek (F3)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Javasoljuk a sávos kaszálás alkalmazását, melynek során egy-egy évben legfeljebb a terület 1/3-át érinti a kezelés, 3 éves forgó alkalmazásával (vagy esetleg 1/4-ét, 4 éves ciklusokban).

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás (GY20). (Magyarázat: lásd a „kezelési javaslatok indoklása” pontban).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79). (Magyarázat: lásd a „kezelési javaslatok indoklása” pontban).
- A gyepek cserjésedését meg kell akadályozni, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzésére törekedni kell (GY28).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- Kaszálás június 30. után lehetséges (GY73). (Magyarázat: lásd a „kezelési javaslatok indoklása” pontban).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) állományaira nézve fokozott veszélyt jelenthet a legeltetés.

Tekintettel arra, hogy a nőstény lepkék füvek hüvelyébe petéznek, ezért a gyep egészének tavaszi/kora nyári kaszálása, és a széna összegyűjtése a fiatal hernyók pusztulását, míg az élőhely késő őszi kaszálása a peték megsemmisítését eredményezheti. Mivel továbbá a nőstény példányok leginkább 25-45 cm magasságú – azaz kellően vastag, és erős szárú – füveket választanak a peterakáshoz, ezért a nyár derekán/végén végrehajtott kaszálás sem támogatható akkor, ha a növényzet legalább a rajzási időszak kezdetéig (időjárási körülményektől függően szeptember végéig/október elejéig) nem nő meg ilyen magasságúra. Számos olyan, viszonylag eredeti állapotot őrző állomány ismert, melyek természeti képe bármely külső beavatkozás nélkül is állandó marad. Ha tehát a terület állapota stabil, akkor gyepgazdálkodási tevékenységeket a lehető legminimálisabbra szükséges korlátozni.

A magas fűtarlóval történő kaszálás után gyorsabb a növényzet regenerálódása és hamarabb helyreáll az imágók számára optimális, magasabb fűű élőhelyi struktúra.

KE-6 kezelési egység

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület természetes vizes élőhelyei, medrek mocsári növényzete. Vízi harmatkása, sások, nád, tavi káka uralta növényzet és 3 apró rekettyefüzes folt. A kezelési egységet nagyrészt a Horgas-ér és a Gáp-ér alkotja, kiterjedése 110,1 ha.

(2) Érintettség vizsgálata

- élőhelyek: nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a), zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak (B6), harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2), nem zsombékoló magassásrétek (B5), üde és nedves cserjések (P2a)
- Natura 2000 élőhelyek: pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530*)

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

Vízgazdálkodás

A kezelési egység területén a kiszárítás alapjaiban változtatná meg az élőhely jellegét. A mocsarak közösségeinek védelme érdekében ennek a kezelési egységnek a területén a vízelvezetés nem javasolt, főképp annak megakadályozására van szükség, hogy a Gáp-ér vizét a Konyári-Kállóba vezessék el.

(4) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési előírás-javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó gazdálkodási jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

b) Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás (V06).
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell (V42).
- Nádat deponálni, válogatni a területen tilos (V58).
- December 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével (V46).
- A nádaratás csak fagyott talajon végezhető (V56).
- A gazdálkodási tevékenység során a gyepfelszín maradandó károsodása tilos (V07).

(5) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasolt a vízmegtartás lehetőségeinek javítása. Lásd Vízgazdálkodási alfejezetet a kezelési egységben belül.

5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység területén jelenleg többféle használati formával lehet találkozni, de a legkifejezettebb és az egység területének döntő többségét kitevő két meder (Horgas-ér és Gáp-ér) területe nagyrészt nádas. Az életközösségek védelme érdekében szükséges a nádgazdálkodás rendjének az illetékes természetvédelmi kezelővel való egyeztetése. Továbbá a globális szárazodási folyamatok tükrében szükséges a vizes élőhelyek további lecsapolásának megakadályozása.

A két jelentős meder a jelölő nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) fő előfordulási területe a Natura 2000 területen belül. E területek veszélyeztetettsége a legmagasabb, mivel csaknem minden oldalról intenzíven művelt parcellák határolják, a mezőgazdasági tevékenységek minden lehetséges negatív hatásaival együtt (például: gépjármű-forgalom, kaszálás, taposás, a talaj- és a vízbázis szennyeződésének veszélye, a gyep fizikai károsítása, stb.).

A mocsarak további kiszárítása ellentétes a természetvédelmi érdekekkel.

Azért javasoljuk a vízviszataratást, hogy a nyár elejétől-közepétől jellemző, forró és aszályos időszakokban is legyenek üde területek. A beavatkozás véleményünk szerint gazdálkodási szempontból is kedvező lenne, hiszen differenciáltabbá lehetne tenni a gazdálkodást és csökkenteni lehetne a „kisült” legelők kisebb fűhozamából adódó kockázatot. Élőhely- és fajvédelmi szempontból is számos előnnyel járna, ha egy-egy vizes élőhely néhány héttel később száradna ki. Ez segítene a kisfészekű aszat (*Cirsium brachycephalum*) tervezési területen belüli állományainak megőrzésében, illetőleg a kétéltűek (elsősorban a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) kedvezőbb szaporodási feltét-

eleinek javulását és a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) számára kedvező táplálkozóterületek (nektárforrást biztosító virágos rétek) hosszabb jelenlétét is eredményezné.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek előírászerűen a kezelési egységekben (KE), a 3.2.1. fejezetben belül bedolgozva jelennek meg az önkéntesen vállalható kezelési előírások között. Élőhelyrekonstrukciós javaslatok a KE-2, KE-4 és a KE-6 kezelési egységhez kapcsolódnak.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok a KE-2 és a KE-4 kezelési egységnél szerepelnek.

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

Az egyes fajokkal kapcsolatosan a fajvédelmi intézkedések élőhelykezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

- kiskécskés aszat (*Cirsium brachycephalum*) – A faj állományainak tervezési területen belüli védelmét a KE-6-os kezelési egység biztosítja.
- nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*) – A faj állományainak tervezési területen belüli védelmét a KE-5-ös kezelési egység biztosítja. Hosszú távon a KE-4 egység rekonstrukciója is pozitív hatású lehet rá.
- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) – A faj állományainak tervezési területen belüli védelmét a KE-2-es és KE-6-os kezelési egység biztosítja. Hosszú távon a KE-4 egység rekonstrukciója is pozitív hatású lehet rá.
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*) – A faj állományainak tervezési területen belüli védelmét a KE-6-os kezelési egység biztosítja.
- közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) – A faj állományainak tervezési területen belüli védelmét a KE-2-es kezelési egység biztosítja. Hosszú távon a KE-4 egység rekonstrukciója is pozitív hatású lehet rá.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A tervezés alapját jelentő élőhelytérképezés 2012 és 2013 folyamán készült el. A jövőbeni kutatások célja a területen előforduló, illetve potenciálisan megjelenő közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok állományváltozásának követése.

A közösségi jelentőségű élőhelyek kiterjedésének monitorozására javasoljuk a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBmR) protokoll szerinti élőhelytérképezés elvégzését 10 évente. Javasolt a jelölő élőhely, a pannon szikes sztyeppék és mocsarak (1530) állományainak állapotát is 1-1 mintavételi helyen monitorozni, erre alkalmas módszer a közösségi jelentőségű gyepekre kidolgozott vonatkozó módszertan.

A kiskécskés aszat (*Cirsium brachycephalum*) esetében javasoljuk az állományváltozás folyamatos nyomonkövetését NBmR módszertannak megfelelően.

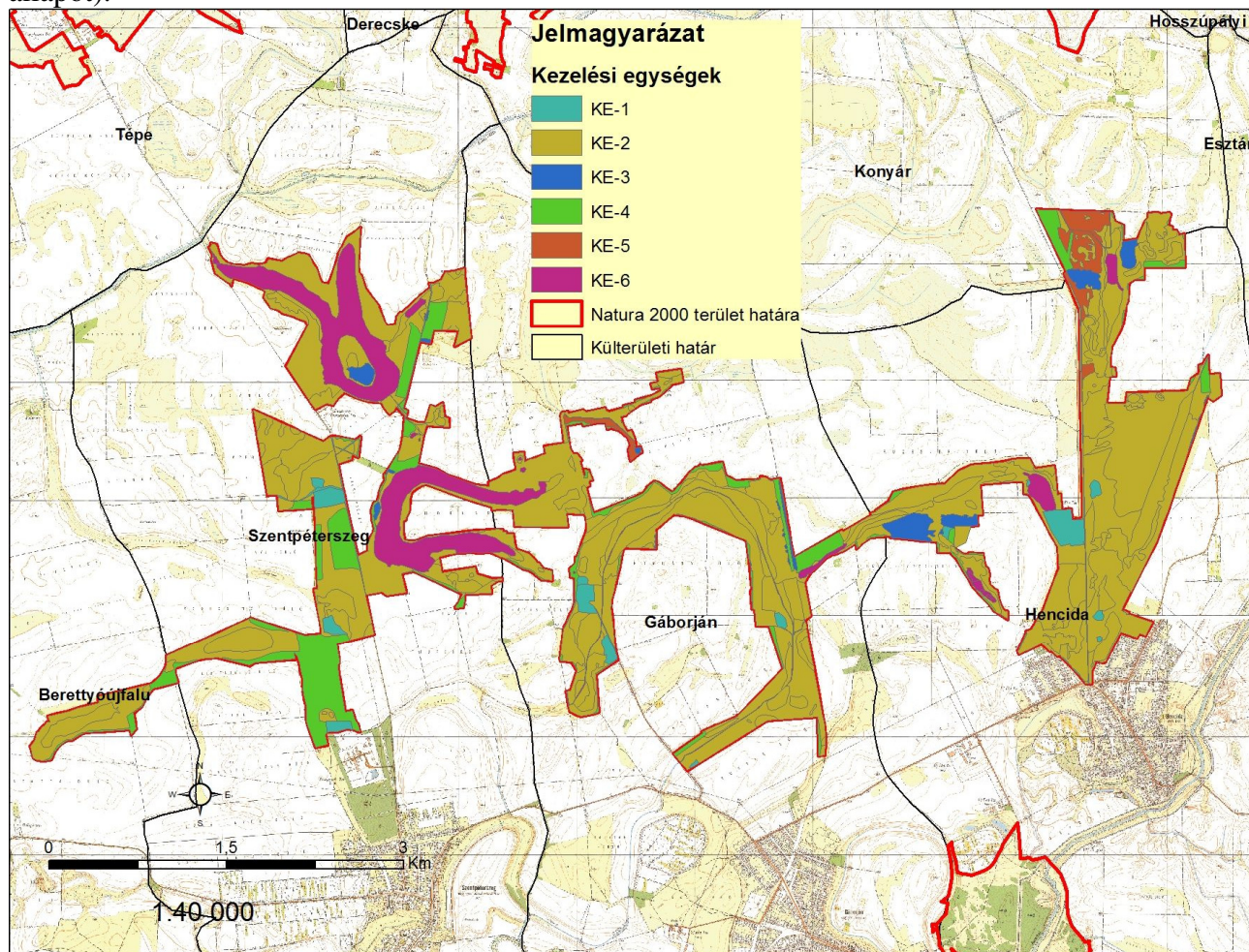
A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) monitorozása 10 évente végezhető, transzekt menti számlálással, illetve rágásnyomok keresésével..

A területen a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) monitorozását 10 évente az NBmR módszertannak megfelelően végezni. .

Az ürge (*Spermophilus citellus*) monitorozását standard NBmR módszer szerinti (lyukszámoláson alapuló) relatív sűrűségbecsléssel indokolt megvalósítani, 5 évente.

3.2.5. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése (2014-es állapot).

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A tervezési terület egésze a Szentpéterszeg-hencidai gyepek (HUHN20007) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület része, tehát a tervezési területre alapvetően a 275/2004 (X.8.) Kormányrendelet az irányadó.

A fent hivatkozott Natura 2000 területeken belül országos jelentőségű védett természeti terület a szikes tóként oltalmat élvező „ex lege” védett terület, melyre a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény vonatkozik.

Ezen túl a terület az országos ökológiai hálózat magterület, ökológiai folyosó és pufferterület övezetének egfyaránt része (ld. 1.6. fejezet).

A tervezési terület átfed a Hencidai-legelő helyi jelentőségű védett természeti területtel is.

A Natura 2000 terület nagyobb része (kb. 95%) magántulajdonban van.

A tervezési területen található szántóterületek mindössze kis területen találhatóak, ahol az őszi és a tavaszi kalászosok, a legelterjedtebb természetű növények.

A gyepek esetén a terület sajátossága és problémája a nagymértékű tagoltsága, amelyhez még kapcsolódik a tulajdonviszonyok szerinti tagoltság is.

A területen található erdőrészeket magántulajdonban vannak.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek

A jelenleg hatályos Mezőgazdasági Parcella Azonosító Rendszer alapján a Szentpéterszeg-Hencidai gyepek kiemelt jelentőségű természet-megőrzési terület Berettyóújfalu, Gáborján, Hencida, Konyár és Szentpéterszeg közigazgatási területeit érintve több fizikai blokkban található. A fizikai blokkok területnagyságának megközelítőleg 90%-a mezőgazdaságilag támogatható területre esik, melyre agrártámogatás igényelhető.

A fizikai blokkokban gazdálkodó mezőgazdasági termelők számára az alábbi agrártámogatási források érhetőek el:

MEPAR Blokkazonosító	teljes terület (ha)	támogatható terület (ha)	KAT
L8J8E-7-11	121,8	98,61	KAT20
L9MVE-Y-11	22,83	22,1	KAT20
L9CFE-9-11	17,37	17,26	KAT20
LH6NE-J-11	45,87	37,29	KAT20
LAQ8E-H-11	42,08	42,08	-
LAMVE-1-11	45,33	41,72	KAT20
LH5FH-C-11	81,03	77,87	KAT20
LH7VH-U-11	19,2	19,2	-
LHEVH-2-11	5,61	5,61	-
LHCFE-H-11	13,51	12,97	KAT20
L9W2E-E-11	61,97	61,37	KAT20
LH92E-1-11	43,75	0,00	KAT20
LHH2E-7-11	10,05	10,05	KAT20
LHEVE-Y-11	6,12	6,03	KAT20
LD6NE-E-11	35,56	35,56	KAT20
L01VH-4-11	21,77	21,03	-
LD48E-X-11	26,0	25,26	-
LP6NH-T-11	11,67	10,28	KAT20
LHA8E-8-11	64,17	63,42	KAT20
LHDNE-Q-11	48,62	46,39	KAT20
L0J8H-1-11	40,6	39,7	KAT20
LA7VE-L-11	132,34	119,32	KAT20

LAKFE-J-11	9,14	9,14	KAT20
LATNE-Y-11	9,87	0,00	KAT20
LAEVE-T-11	91,01	79,63	KAT20
L8DNE-H-11	233,42	214,73	KAT20
L8EVE-Q-11	6,55	6,0	-

Egységes területalapú támogatás (SAPS)

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatási összeg megközelítőleg 65.000 Ft/ha/gazdálkodási év. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008.(IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszerét tartalmazza.

Agrár- környezetgazdálkodási támogatás (AKG)

Középhosszú távú (5 gazdálkodási év) támogatási rendszer, melynek feltételeit a vidékfejlesztésért felelős miniszter által kiadott miniszteri rendelet szabályoz. Az elérhető támogatás mértéke az extenzív gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 77 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 40 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg. Ökológiai gyepgazdálkodás célprogramban legeltetéses hasznosítás esetén 85 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg, kaszálásos hasznosítás esetén 48 Euró/ha-nak megfelelő forintösszeg érhető el.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékéért igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések

Tekintettel arra, hogy a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet alapján földhasználati előírások vannak hatályban a gyepterületekre vonatkozóan, a Natura 2000 gyepterületeken történő gazdálkodáshoz területalapú, kompenzációs támogatás vehető igénybe, melynek értéke 38 EUR/ha évente.

Ehhez hasonlóan, a Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, mely az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente 40-230 EUR/ha lehet.

Önkéntesen vállalt előírások nyomán igényelhető mező- és erdőgazdálkodási támogatások

Az agrár-környezetgazdálkodási célprogramok közül az ország egész területén (a támogatható területeken) igénybe vehető *horizontális* szántóföldi, gyepgazdálkodási és ültetvény célprogramok érhetőek el.

Az erdőterületekre vonatkozóan az erdő-környezetvédelmi célprogramok kifizetései vehetők igénybe.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások

Támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez.

Kedvezőtlen Adottságú Területek támogatása

Ez az intézkedés támogatási lehetőséget biztosít a kedvezőtlen természeti adottságokkal rendelkező területeken gazdálkodók részére az 1257/1999/EK tanácsi rendeletének 19-20. cikkelyei alapján.

A kedvezőtlen adottságú területek (KAT) támogatásának célja a fenti rendelet 19. cikkében, valamint 20. cikkében meghatározott, a gazdálkodás eredményességét kedvezőtlenül befolyásoló gazdasági, társadalmi és természeti tényezők hatásainak részbeni kompenzációja. A KAT támogatás a Natura 2000 támogatással együtt igényelhető.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyepterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés. Látható azonban, hogy jelenleg nincsen hatályban szántó művelési ágú, valamint egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (láprét, vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés. Ebből adódóan ezekre a területekre csupán az egyéb földhasználati korlátozások (nitrát területekre, védett területekre vonatkozó) vannak érvényben, speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések nincsenek.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A Szentpéterszeg-Hencidai gyepek fenntartási tervének tanulságai alapján az agrártámogatási rendszer módosításával, bővítésével, kiegészítésével kapcsolatban a javaslatok két szintre bontva képzelhetők el:

Kötelező szint: A terület jelenlegi állapotának megőrzése érdekében szükséges tevékenységek, amelyeket minden Natura 2000 földhasználatra kötelező érvényűen szükséges érvénybe léptetni. Ez a kötelező földhasználati szabályok kibővítésével, illetve a meglévő szabályok módosításával/összehangolásával, és a hozzájuk kapcsolódó kompenzációs kifizetések megváltoztatásával léptethető életbe. A Szentpéterszeg-Hencidai gyepek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó egyes jelenlegi szabályok felülvizsgálatával a kaszálatlanul hagyott terület nagyságának tágabb határok közötti meghatározását szolgáló eszközök.

Önkéntes szint: A terület természeti állapotának javítását szolgáló eszközök, amelyek az egyes területek, kezelési egységek sajátosságainak megfelelően önkéntes vállalás alapján ösztönzik a terület-használat az élőhelyek állapotának javítására, a közösségi jelentőségű fajok populációinak erősítésére. Ezek az eszközök ilyen értelemben átmenetet mutatnak az élőhelyfejlesztési-élőhelyrekonstrukciós támogatások irányába, de nem jelentenek olyan mértékű beavatkozást, ami kifejezetten nagy beruházási igényűek. A Szentpéterszeg-Hencidai gyepek Natura 2000 terület vonatkozásában ebbe a körbe illeszthető eszközök a következők:

- A Natura 2000 területen található szántókon a környezetkímélő növényvédő szerek használatát ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántókon a műtrágyahasználat csökkentését ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók gyepké, vagy vizes élőhelyé alakítását ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 területen található szántók (gyümölcsösök) és a mellettük található természetközeli élőhelyek (gyepek, mocsarak, lápok) határán védőszegély kialakítását szolgáló eszközök.
- Az elnadasodott szikes tavak legeléssel történő megnyitását, legelőt kialakítását szolgáló eszközök.
- Natura 2000 területeken becserjésedett gyepeken a füves élőhely visszaállítását ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a legeléstől kímélt területrészek kialakítását ösztönző eszközök.
- Szikes tavak legelőtökként való használatát – differenciáltan – ösztönző eszközök.
- A Natura 2000 gyepterületeken a tájidegen fafajú fasorok, delelő fák, facsoportok őshonos fafajúvá alakítását szolgáló eszközök.

A jelenlegi támogatási rendszer nem teszi érdekeltté a gazdálkodókat a nem hasznosított mezőgazdasági területek megőrzésében, hanem kifejezetten azok eltüntetésére ösztönöz.

Mivel ezek a területek nem támogatható területrészek, a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, bokorfüzeseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.

A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is.

A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.

A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni.

3.3.2. Pályázatok

A területre vonatkozóan jelenleg nincs folyamatban pályázat.

3.3.3. Egyéb

A tervezési területre nincs egyéb javaslat.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A fenntartási terv elfogadtatása a tervezési területen illetékes érintettekkel elengedhetetlenül fontos, ezért a tervek készítése során folyamatos kapcsolattartás, egyeztetés történik a helyi érintettekkel.

1. Előzetesen **interjúk** készültek (személyesen – telefonon keresztül) a területileg illetékes önkormányzattal (Berettyóújfalú, Gáborján, Hencida, Konyár, Szentpéterszeg).
2. A kommunikációs időszakban a fenntartási terv egyeztetési változatai folyamatosan elérhetőek a projekt **honlapján** (<http://natura2000.nimfea.hu/20007.htm>).
3. A tervek készítése előzetes tájékoztatója előtt telefonos és e-mailes **kapcsolatfelvétel** történt a fent említett címzetteknek kívül a falugazdással, gazdálkodókkal, a területileg illetékes vízügyi hatósággal (Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság), nemzeti park igazgatósággal (Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság), zöld-hatósággal (Tiszántúli Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség), és erdészeti hatósággal (Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága). A terv egyeztetési változata e-maillen keresztül jutott el az érintettekhez.
4. Az önkormányzat képviselői személyes és e-mailes megkeresés után kifüggesztették a terv előzetes változatát.

A fenntartási terv egyeztetési folyamata:

1. **Fórum** (2014. június 23. Hencida, résztvevők száma: 7 fő és 2014. június 23. Szentpéterszeg, résztvevők száma: 5 fő): A terület nagysága és az érintett település és lakosság szám alapján két fórum megtartása volt indokolt.

Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhatnak be, megoszthatják egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhetnek. Mindezzel nem csak javul a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot tükröz), de növekszik a terv helyi elfogadottsága is.

A fórumra meghívást kaptak az érintett települések vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a vadásztársaságok és a hivatalos szervek. A projektben résztvevők oldaláról a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság munkatársai vettek részt. A fórumot a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület vezette le, az elhangzottakról jegyzőkönyv készült, amelyet átadott a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv végleges változatába. A beépített véleményeket a 3.4.3. fejezet tartalmazza.

2. **Terepbejárás** (2014. június 23. Hencida, résztvevők száma: 3 fő és 2014. június 23. Szentpéterszeg, résztvevők száma: 3 fő): a falufórum után a kJT természetvédelmi óra által vezetett terepbejárásra volt lehetőség, amely során személyesen meg lehetett tekinteni a Trollius Europaeus Bt. és a Nimfea Természetvédelmi Egyesület jegyzőkönyvvezetése mellett a terv által és a fórum során felvetett konfliktusforrásokat.
3. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is (ezzel a lehetőséggel az önkormányzat élt). Az észrevételeket megkapta a tervező, hogy építse be a terv végleges változatába.

4. Az egyeztetés folyamán a véleményezhető terv dokumentáció megtekinthető volt a projekt **honlapján**, amely elérhető a <http://natura2000.nimfea.hu/20007.htm> hivatkozáson. Ugyanitt véleményezési lehetőség is volt, a beérkezett észrevételek beépítése a terv végleges változatába minden esetben a tervező feladata volt .

A fenntartási terv elfogadását követően javasolt kommunikációs intézkedések:

1. A fenntartási terv elérhetőségének biztosítása a nagyközönség számára.
2. Hasznos lenne további tájékoztató táblák kihelyezése a tervezési terület különböző pontjain, amelyből a gazdálkodók és a területen megfordulók megismerhetik a kJTt kijelölésének céljait, a fontosabb jelölőfajokat és élőhelyeket, valamint a kötelező előírásokat és támogatási lehetőségeket.

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

1. a Szentpéterszeg-hencidai gyepek Natura 2000 területtel érintett települések (Berettyóújfalu, Gáborján, Hencida, Konyár, Szentpéterszeg) önkormányzatának képviselői,
2. jelentősebb helyi gazdálkodók (összesen 26),
3. a kJTt területén működő vadásztársaság (Herpály Földtulajdonosi Vadásztársaság) képviselői,
4. területileg illetékes falugazdászok (összesen 3),,
5. Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság,
6. Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség,
7. Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság,
8. Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

A hatósági és területi kezelő szervek meghívást kaptak a falufórumokra és terepbejárásokra, valamint értesítést kaptak a dokumentáció véleményezhetőségéről és a kifüggesztés időpontjáról. A címzettek közül nem mindenki nyilvánított véleményt, a beérkezett és összegyűjtött vélemények a terv végleges változatába beépítésre kerültek.

Kommunikációs címzett	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett-e?	Hogyan?	Beépült-e a tervbe?	Hogyan? Ha nem, miért?
Berettyóújfalu település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés , e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Gáborján település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés , e-mail értesítő a társadalmi egyez-	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-

	tetésről				
Hencida település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés , e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Konyár település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés , e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Szentpéterszeg település önkormányzatának képviselői	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés , e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Helyi gazdálkodók (összesen 26)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés , e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Vadásztársaság (Herpály Földtulajdonosi Vadásztársaság)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés , e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	nem	-	-	-
Falugazdász (összesen 3)	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés , e-mail értesítő a társadalmi egyez-	igen, de nem formáltak véleményt a fenntartási tervről	-	-	-

	tetésről				
Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés , e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	Igen, kérést fogalmazott meg, miszerint szükséges a terveket kiegészíteni azokkal a jogszabályi hivatkozásokkal, amelyek alapján az Igazgatóság kezelői feladatait ellátja. Ezek t.i. felülírják a természetvédelmi érdekeket (pl. 1995 évi LVII. törvény)	e-mailben	részben	a jogszabályi hivatkozásokat a megalapozó dokumentáció vízgazdálkodási fejezetébe bemásoltuk.
Tiszántúli Környezetvédelmi és Természetvédelmi Felügyelőség	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés , e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen, de nem formált véleményt a fenntartási tervről	-	-	-
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság	önkormányzati kifüggesztés, honlapmegjelenés , e-mail értesítő a társadalmi egyeztetésről	igen	fórumon és terepbejáráson megjelentek (jegyzőkönyv)	igen	ügyféli minőségében a HNPI a fenntartási terv egy részét maga készítette.

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007-2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

II. A Natura 2000 fenntartási terv készítését megalapozó dokumentáció

1. A tervezési terület alapállapot jellemzése

1.1. Környezeti adottságok

1.1.1. Éghajlati adottságok

Éghajlatát tekintve mérsékelt meleg, száraz éghajlatú a kistáj. Az évi napfénytartam 2000 óra körül alakul; a nyári napsütéses órák száma kevéssel 800 óra fölötti, a téli napfénytartam 175-180 óra között várható. Az évi középhőmérséklet 10-10,2 C fok, a vegetációs időszak átlaghőmérséklete pedig 17- 17,3 C fok. A napi középhőmérséklet ápr.3-5 után emelkedik 10 C fok fölé, majd 195 nap múlva, okt. 20 után csökken ismét 10 C fok alá. Az utolsó tavaszi fagy ápr.10-12 között az első őszi fagy okt. 20-22-én várható, így a fagymentes időszak kb. 190-193 nap. Az évi abszolút hőmérsékleti maximumok átlaga 34,1- 34,5 C fok, míg a téli abszolút minimumok átlaga -17 C fok körül van. A csapadék évi összege 540 és 570 mm között alakul; ebből 320-330 mm hullik a vegetációs időszakban. Az ariditási index 1,25-1,30 között alakul. Az uralkodó szélirány az ÉK-i mellett a D-i: az átlagos szélesség 2,5-3 m/s. Az éves középhőmérsékletek változásának területi eloszlását figyelembe véve az 1980-2009. közötti időszakban, a tervezési területre vonatkoztatva 1,5-1,6 °C-os hőmérséklet emelkedés tapasztalható. Az elmúlt 50 év csapadékviszonyait figyelembe véve viszont kis mértékű csökkenés tapasztalható. A fentiek miatt az érintett tervezési területen a klimatikus viszonyok a jelenleginél kicsit melegebb és szárazabb irányban fognak elmozdulni.

1.1.2. Vízirajzi adottságok

A Közép-Tisza K-i vízgyűjtőjén a kistajat a Kálló-főcsatorna és Konyári-forrása, valamint a Berettyó mintegy 50 km-es szakasza fogja közre. Gyér lefolyású, száraz, vízhiányos terület. A belvízlevezető csatornák hálózata a Berettyó és a Kálló között sűrű. A talajvíz mélysége általában 2-4 m között mozog. A rétegvíz mennyisége csekély. A nagyszámú artézi kút átlagos mélysége meghaladja a 200 m-t, de a vízhozamok mérsékelték. Feltételezhetően a z érintett tervezési területen a klimatikus viszonyok a jelenleginél kicsit melegebb és szárazabb irányban fognak elmozdulni, melynek eredményeként a tervezési területeken a talajvíz mélyebbre vándorlása, és a vizes élőhelyek kiszáradásának, vízhiányos időszakának kitolódása fog jellemezni.

1.1.3. Talajtani adottságok

A táj valamennyi talaja vízhatás alatt képződött. A nem közvetlen vízhatás alatt álló réti csernozjom talajok a terület 16%-án találhatóak. Lössös üledéken képződtek, akárcsak a mélyben sós változataik, 90%-ban szántóként hasznosítják. A közvetlen vízhatás alatt képződött talajok közül a szikesek kiterjedtek, az összterület 36%-át borítják, míg a réti szolonyecsek 24%-ot borítanak. A kevésbé szikes, mélyebb átlagos talajvízszintű sztyeppesedő réti szolonyecsek a terület 10%-ra terjednek ki. A felső talajrétegben nem szikes szolonyeces réti talajok fordulnak elő (2%). A nem szikes réti talajok a terület 24%-át borítják. A kistáj déli részén a lecsapolt és telkesített síkláp talajok 7%-ban jelentkeznek a területen.

1.2. Természeti adottságok

A területen 2012-ben élőhely-térképezésre került sor (lásd 3.2. térképmelléklet), az Általános Élőhely-osztályozási Rendszer (Á-NÉR) kritériumrendszerét követve. Az élőhely-térképezés során pontos adatokhoz jutottunk az élőhely-foltok méretéről, kiterjedéséről, természetességéről, mely tervezési alapot is biztosított a kezelési egységek (KE) meghatározásához, az azokon javasolt természetvédelmi kezelési javaslatok megfogalmazásához. Az alábbi táblázat összegzi a területen megtalálható egyes élőhely-típusok kiterjedését. A hibrid kategóriák esetén az azt alkotó élőhelyek kiterjedésére nagyságrendi becslést adunk úgy, hogy a hibrid élőhely-kategóriát képző élőhelyek számával elosztjuk az adott folt területét.

Élőhely neve	Á-NÉR kód	Kiterjedés (ha)	Arány (%)	Natura 2000 élőhely
Nem tűzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások	B1a	41,9	4,1	–
Harmatkásás, békabuzogányos mocsári-vízparti növényzet	B2	73,2	7,17	–
Nem zombékoló magassásrétek	B5	1,04	0,1	–
Zsiókás és sziki kákás szikes mocsarak	B6	8,2	0,80	–
Csatornák, szabályozott patakok, mesterséges tavak parti zónájában és közvetlen partközeli víztestében kialakult fragmentális mocsarak és kisebb hínarasok	BA	0,38	0,04	–
Ürmöspuszták	F1a	230,5	22,58	1530*
Cickórós puszták	F1b	31,2	3,05	1530*
Szikes rétek	F2	128,2	12,56	1530*
Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rétsztyepek	F3	20,04	2,00	1530*
Üde mézpázsitos szikfokok	F4	3,4	0,34	1530*
Padkás szikesek és szikes tavak iszap- és vakszik növényzete	F5	36	3,53	1530*
Kötött talajú sztyeprétek (löss, agyag, nem köves lejtőhordalék, tufák)	H5a	11,3	1,11	6250*
Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek	OA	9,00	0,88	–
Jellegtelen üde gyepek és magaskórósok	OB	30,6	3	–
Jellegtelen száraz- vagy félszáraz gyepek és magaskórósok	OC	239,2	23,43	–
Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet	OG	3,3	0,32	–
Üde cserjések	P2a	0,4	0,04	–
Galagonyás-kökényes-borókás cserjések	P2b	0,3	0,03	–
Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok	RA	0,1	0,01>	–
Keményfás jellegtelen vagy telepített egyéb erdők	RC	3,3	0,32	–
Ültetett akácok	S1	5,4	0,53	–
Nemes nyárasok	S2	9,2	0,9	–
Erdei- és feketefenyvesek	S4	2,8	0,28	–
Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok	S7	2,0	0,19	–
Agrár élőhelyek	T (T1, T2, T10)	99,7	9,79	–
Egyéb, urbán területek	U (U4, U10, U11)	29,72	2,91	–
Összesen*		1020,8	100	

Szentpéterszeg, Gáborján és Hencida községektől északra elhelyezkedő, nagy kiterjedésű agrárterület szorításában elhelyezkedő Natura 2000 terület, mely a szántók közötti mélyedésekben megmaradt szikes mocsári növényzetet általában egykori folyóvízi medrekhez köthető foltjait, illetve az egykori legelő állattartáshoz kapcsolódó megmaradt legelők és kaszálók foltjait kapcsolja össze. Mivel területéhez képest kerülete roppant nagy (azaz a Natura 2000 terület nagyon szabálytalan alakú, sokszor keskeny sávokból áll), ezért a környező agrárterületek nagyon erősen befolyásolják az itt található élővilágot. Ennek megfelelően nagyobb arányban a különféle zavaró hatásnak jobban ellenálló szikes élőhely-típusokat figyelhetünk meg, míg a degradációra jóval érzékenyebb löszös sztyeprét (Á-NÉR: H5a) és rétsztyepi (Á-NÉR: F3) élőhelyek alaposan visszaszorultabbak. Utóbbit persze az is befolyásolja, hogy a természetközeli löszös sztyeprétek helyét mára általában szántók vették át. Ennél nagyobb természetvédelmi jelentősége van a még megmaradt ilyen élőhely-foltoknak.

Fontos következtetések vonhatók le abból, ha kiterjedésük alapján sorba rendezzük a területen talált élőhely-típusokat. Ezek közül uralkodnak (a terület negyedét borítják) a jellegtelen száraz gyepek (Á-NÉR: OC), melyek javarészt a magasabb térszíneken jellemző cickórós puszták, jóval kisebb részben pedig a rétsztyepék (Á-NÉR: F3) és löszös sztyeprétek (H5a) helyén, valószínűleg ezekből alakultak át. Ezt jól mutatja, hogy míg a hasonló térszíneken kialakuló, de a zavarást jobban tűrő ürmöspuszták a második legelterjedtebb (részesedése kb. 22,5%) élőhelyet képviselik, addig az ugyanezen térszínen jellemző cickórós puszták csak a teljes terület kb. 1,5%-át borítják! Mindazonáltal a terület harmadik legnagyobb kiterjedésű élőhelyét a teljes egészében jelölő élőhelynek tekinthető szikes rétek (Á-NÉR: F2) teszik ki. Ezek általában mélyebb térszíneken, általában nem szikes mocsarakkal és nádasokkal, ritkán magassásosokkal érintkezve fordulnak elő. Az a tény, hogy a területen kifejezett szikes mocsarat (Á-NÉR: B6) kis kiterjedésben (kb. 2,5%) találunk, felhívja a figyelmet a terület nagy részben másodlagos szikes voltára. Ez magyarázza azt is, hogy miért ritkák vagy hiányoznak a területről a szikesek jellemző bennszülött és specialista fajai (pl. pozsgás őszirózsa (*Aster tripolium*), pozsgás zsázsa (*Lepidium crassifolium*), erdélyi útifű (*Plantago schwarzenbergiana*), *Salicornia prostrata*, *Schoenoplectus tabernaemontani*).

A következő legnagyobb arányban (9,8%) lévő élőhelyet agrárélőhelyek, elsősorban szántók jelentik. Ez csak aláhúzza a terület szántók közé ékelődését, amint már fentebb említettünk. A következő két élőhelytípus, kiterjedés alapján, a vízparti és mocsári növényzet két, egymással szorosan összefüggő élőhely-típusát (Á-NÉR: B2 és B1a) foglalja magában, melyek relatív térfoglalása 7,2 és 4,1%, ebben a sorrendben. Ez a jelentős kiterjedés abból adódik, hogy a természetközeli állapotú terület javarészt a szántóföldi művelésre kevésbé alkalmas, mély térszínen fekvő egykori vízfolyások medréhez kötődő területek közelében maradt fenn. Továbbá számottevő kiterjedéssel bírnak (3,5%) a területen a padkás szikesek és vakszik növényzet (Á-NÉR: F5), melyek javarészt a szikes területeken belül, egyéb szikes élőhelyekkel mozaikolva fordulnak elő. További kiemelő élőhely a szikes magaskórósok és rétsztyepék (Á-NÉR: F3), melyek kiterjedése alacsony ugyan (2,0%), de mivel ezek eredeti termőhelyein ma elsősorban szántókat találunk, nem csodálkozhatunk alacsony területfoglalásukon. A megmaradt foltok viszont annál jelentősebb természetvédelmi értéket képviselnek. A jellemzett területen elsősorban kevésbé fajgazdag, kissé elszegényedett változataival találkozunk, melyek karakterisztikus fajkombinációja csak külön-külön foltokon fordul elő. Szintén szót érdemel még a löszös sztyeprétek (Á-NÉR: H5a) élőhely-típus, mely alacsony kiterjedésű ugyan (2%), de egy nagyon fontos jelölő élőhelyet (6250*) reprezentál. Ennek kis kiterjedése szintén összefügg termőhelyeinek átalakításával.

Jellemző a területre, hogy az ember tájtalalkító tevékenységét jelző számos élőhely (pl. faültetvények, zavart cserjések és emberi létesítmények gyomnövényzete) csupán 1% alatti relatív részesedéssel jellemző a területen. Ez nem annyira a terület érintetlenségét, hanem a "gondozatlan", azaz az agrárművelés alatt nem álló területek kis részarányára mutat rá.

Florisztikai szempontból a terület a Nagyalföld flóraidékének (Eupannonicum) Tiszántúl flórajárásába (Crisicum) esik. A Zólyomi-féle potenciális vegetációtérkép alapján a terület nagyobb része (Szentpéterszeg és Gáborján településektől É-ra) sziki tatárjuhatos löszölgyesek zónájába, míg kisebb része (Hencidától É-ra) a szolonyec sziki növényzet zónájába tartozik. Kisebb darabok

(a védett terület É-i nyúlványai) ártéri ligeterdők és mocsarak zónájába sorolhatók. Ennek megfelelően növényzetét az Alföldi művelt területek között szigetszerűen megmaradt természetközeli növényzetre jellemző fajok és élőhelyek jellemzik. Vegetációs szempontból a Bihari-sík vegetációs kistájba tartozik, míg a földrajzi szempontú kistáj-lehatárolás a Berettyó–Kálló-köze kistájba sorolja. A terület kiemelendő florisztikai értékei a fragmentális löszös sztyeprétek és rétsztyepek foltjaiban előforduló bárányüröm (*Artemisia pontica*), réti őszirózsa (*Aster sedifolius*), *Chrysopogon gryllus*, korcs nőszirm (*Iris spuria*), buglyos kocsord (*Peucedanum alsaticum*), sziki kocsord (*Peucedanum officinale*), változó gurgolya (*Seseli varium*), közönséges borkóró (*Thalictrum minus*). A mocsarak jellemző növénye a jelölő kiskészű azsat (*Cirsium brachycephalum*), kiemelendő a *Potentilla supina* és a *Beckmannia eruciformis*, mely utóbbi gyakran fordul elő a szikes réteken. Florisztikai szempontból megemlíthető még a terület középső részén az *Elymus elongatus* gyakori előfordulása, mely valószínűleg művelésből szökött ki. A tervezési terület szikes rétején jelentős egyedszámban fordul elő a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), sziki kocsordosain pedig a fokozottan védett nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*). A Horgas-ér és a Gáp-ér mocsaraiban számos vöröshasú unka (*Bombina bombina*) él, míg a tervezési területen található Lasa-lapos a közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) egyetlen populációjának élőhelye.

1.2.1. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű élőhelyek

Élőhelytípus kód-ja	Élőhelytípus megnevezése	Reprezentativitás (A-D)
1530*	Pannon szikes sztyeppék és mocsarak	A
6250*	Síksági pannon löszgyepek	C

* kiemelt jelentőségű jelölő élőhely

Pannon szikes sztyeppék és mocsarak

Élőhely kódja:	1530*
Élőhely előfordulásai a területen:	A teljes területen megtalálható, általában a mélyebb fekvésű területek és a szántók között fordul elő. Ld. 3.3. térképmelléklet
Élőhely kiterjedése a területen:	489,6 ha. Itt eltérés tapasztalható a Natura adatlaptól, mivel azon 910 ha szerepel. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérés alapján pontosabb becslést tudunk adni.
Élőhely jellemzése:	Ezt a jelölő élőhelyet különböző vízgazdálkodású szikes gyepek jellemzik, melyek közös jellemzője a pannon szikes fajok jelenléte. A leginkább vízközeli élőhelyeken – általában kifejezetten nem szikes mocsarakkal, azaz az egykori vízfolyásokban ma található víz által befolyásolt extrazonális élőhelyekkel érintkezve – szikes réteket (Á-NÉR: F2) találunk, melynek kiterjedése 104,66 ha (10,28%). Ezeknél magasabb térszíneken nagyobb részben a zavarást jobban tűrő, illetve másodlagos is megjelenő ürmös szikeseket (Á-NÉR: F1a) találjuk, melyek messze nagyobb kiterjedésben vannak jelen (206,4 ha, 20,3%), mint a hasonló élőhelyeken megtalálható cickórós puszták (Á-NÉR: F1b), melyek jóval kisebb kiterjedésben fordulnak elő (14,9 ha, 1,5%). Ennek oka részben az, hogy utóbbiak zavarásra könnyen átalakulnak jellegtelen száraz gyepekké (Á-NÉR: OC), mely egyébként a terület uralkodó élőhely-típusa (261,2 ha, 25,6%), illetve az, hogy utóbbiaktól elvá-

lasztásuk roppan nehéz. A pannon szikes sztyeppéket és mocsarakat reprezentáló következő élőhely-típus (Á-NÉR: F5) leggyakrabban az ürmös szikesekkel mozaikolva fordul elő, de kiterjedése (35 ha, 3.5%) jócskán elmarad ezekétől. Egy kivétel a terület ÉK-i sarkában lévő szikes tavacska, ahol ez az élőhely foglalta el a felmérés évében a teljes mederfeneket. A terület talán legértékesebb élőhelyét képviselik a kocsordos-őszirózsás magaskórósok és rétsztyeppék (Á-NÉR: F3), melyek kisebb foltokban fordulnak elő a területen, és az egykor a szántók helyén előforduló élőhelyet képviselik, igaz, roppant kis kiterjedésben (27,7 ha, 2,7%). Ennek ellenére ez az élőhely a terület egyik természetvédelmi szempontból legfontosabb élőhelye. A jelölő élőhelybe sorolható legkisebb kiterjedésű élőhely-típust az üde mézpázsitos szikfok (Á-NÉR: F4) alkotja, amely csupán egyetlen foltban, Gáborjántól É-ra, egy nagy kiterjedésű szikes legelő mélyen fekvő pontján fordul elő.

<p>Élőhely természetességi degradáltsági értékelése:</p>	<p>Az értékelésénél a módosított Német-Seregélyes-féle természetesség skáláit (Németh & Seregélyes, 1989; Bölöni et al. 2011) alkalmaztuk. A terület szikes gyepei változó természetességi állapotúak, főképp 4-es és 3-as természetességi mutatóval jellemezhetők, de a 5-ös foltok is előfordulnak – a több Á-NÉR kategóriát magába foglaló jelölő élőhelyet összefoglalóan leginkább 4-es kategóriába sorolhatjuk. Általánosságban elmondható, hogy a terület nagy részén a szikes gyepek 3-as és 4-es természetességűek, egyes foltokban (pl. Orbán-halom közele, Hencidától É-ra) viszont nagyon jó állapotúak. A leginkább természetesebbek azok a Hencidától É-ra lévő foltok, melyekben a rétsztyepi élőhely keveredik ürmös szikesekkel – ezek természetességi értéke az 5-ös értéket is eléri. Ezekben sok a magaskórós faj (<i>Peucedanum officinale</i>, <i>Seseli varium</i>, <i>Thalictrum minus</i>, <i>Aster sedifolius</i>) és löszös rétsztyepek fajtái (<i>Botriochloa ischaemum</i>, <i>Scabiosa ochroleuca</i>, <i>Betonica officinalis</i>) is megtalálhatóak. Összességében azonban a 4-es természetességű, általában másodlagos de dominanciaviszonyaikban és fajkészletükben jól regenerálódott állományok jellemzik ezt az élőhelyet a területen. Helyenként kifejezetten zavart, gyomos (pl. <i>Bromus hordeaceus</i>, <i>Hordeum hystris</i>, <i>Poa bulbosa</i>) állományok is előfordulnak, ezek 3-as természetességűek. A szikes rétek csoportjába tartozó állományok általában 4-es természetességűek, helyenként – főként emberi behatásra – 3-asak is előfordulnak. 2-es természetességű állományok jelenléte nem jellemző.</p>
<p>Élőhely veszélyeztetettsége:</p>	<p>Az élőhely hosszú távú megőrzésére jó esélyek vannak, hiszen ha nem szántják be, nagy valószínűséggel fennmaradnak azok a körülmények, amelyek jelenlétét lehetővé teszik. Másrészt a beszántott ürmöspusztai állományok jó regenerációs potenciállal jellemezhetőek, így valószínűleg ezek területe sem fog csökkenni.</p> <p>A klímaváltozás kapcsán prediktált szárazabb, melegebb klíma valószínűleg nem fogja kifejezetten hátrányosan érinteni ezt a kontinentális klímához adaptálódott élőhe-</p>

	lyet. Elképzelhető, hogy az ürmöspuszták kiterjedése a szikes rétek, illetve utóbbiaké a mocsarak rovására növekedni fog.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • gyepterület átalakítása szántóvá (Ebben az erősen mezőgazdasági művelés alatt álló tájban már most is megfigyelhető, hogy helyenként a gazdák "liberálisan" értelmezik a helyrajzi-számok határait, és itt-ott kissé beleszántanak a földjükkel határos védett területbe. Noha ez szó szerint csak marginálisan érinti a védett gyepeket, mindenképp zavarásnak teszi ki őket. Ugyanakkor az ürmöspuszták jól regenerálódnak a beszántás után is. Nem igaz ez a rétsztyeppekre, melyek nagyon érzékenyek a beszántásra.) • intenzív legeltetés (egyres területeken nagyon intenzíven legeltetnek szarvasmarhával, ami elsősorban a cickóros puszták leromlásához vezet. Helyenként olyan mértékű a legelő állatok taposása, hogy az foltokban egyértelműen az élőhelyek eltűnéséhez vezetett. • szemét, hulladék (kisebb foltokban jellemző az illegális szemét- és szennyvíz-lerakás) • biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata

Síksági pannon löszgyepek

Élőhely kódja:	6250*
Élőhely előfordulásai a területen:	Kisebb foltok Gáborjántól ÉNy-ra és Hencidától É-ra. Összesen négy területen számos kisebb foltban, jellemzően a legmagasabb térszíneken találjuk meg. Ld. 3.3. térképmelléklet
Élőhely kiterjedése a területen:	11,6 ha Itt eltérés tapasztalható a Natura adatlaptól, mivel azon 50 ha szerepel. Az eltérés oka, hogy a mostani felmérés alapján pontosabb becslést tudunk adni.
Élőhely jellemzése:	Kis foltokban, a terület legmagasabb térszínein megmaradt élőhely, melynek termőhelyeit a környező tájban szántók foglalták el. Tekintettel arra, hogy csupán egy élőhely-típus (Á-NÉR: H5a) reprezentálja ezt a jelölő élőhelyet, és annak kiterjedése viszonylag csekély, sokkal egységesebb is. Jellemző fajai a területen: <i>Artemisia pontica</i> , <i>Botriochloa ischaemum</i> , <i>Carduus nutans</i> , <i>Salvia nemorosa</i> , <i>Scabiosa ochroleuca</i> , <i>Thalictrum minus</i> , <i>Verbascum phoeniceum</i> . Az egyik legkarakterisztikusabb faja – a sokszor uralkodó <i>Festuca rupicola</i> (s.l.) mellett – a területen a <i>Seseli varium</i> , mely majdnem minden állományában jelen van. Noha legtöbb állománya csupán egyszintes, kisebb foltokban a fészkesek és ernyősök legfelső szintje is megjelenik benne. Kifejezetten kétszikűekben gazdag, illetve számos fűfaj által dominált, magas természetességű állományok nem jellemzők;

inkább kissé leromlott, de karakterisztikus löszgyepekre utaló állományokkal találkozunk. Az Alföld nagy jelentőségű, általában löszhöz kötött sztyeppreliktumai hiányoznak.	
Élőhely természetességi degradáltsági értékelése:	Az értékelésénél a módosított Német-Seregélyes-féle természetesség skáláit (Németh & Seregélyes, 1989; Bölöni et al. 2011) alkalmaztuk. A megmaradt állományok meglehetősen egységesek, ezért degradáltsági állapotukra is általában egységesen jellemző a 3-as degradáltsági fok (" <i>Festuca rupicola</i> az állományalkotó, a gyepek kevésbé strukturáltak, kissé-közepesen gyomos, de löszgyepprézfajok még jelen vannak"). A Hencida közelében lévő állománya – jelentős legeltetés miatt – 2-es természetességű.
Élőhely veszélyeztetettsége:	Az élőhely hosszú távú megőrzésére jelentős esély van, mert állományai a közvetlen emberi hatásra (túllegeltetés, beszántás) érzékenyek leginkább. Ezek kizárásával hosszú távú biotikus folyamatok (pl. becserjésedés) veszélyeztetik, de állományaiban jelentős mértékű cserjésedést nem tapasztaltunk, és a tapasztalt enyhe legeltetés meg is akadályozza ezt. A prediktált klímaváltozás kapcsán – lévén kontinentális klímához alkalmazkodott élőhely – hosszú távú fennmaradása nem veszélyeztetett.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • gyepterület átalakítása szántóvá • intenzív legeltetés (Egyes állomány-foltok jelenleg is túl vannak legeltetve, emiatt világos, hogy a túlzott legelés, illelőleg az azzal járó erős taposás veszélyezteti állományait) • biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata

1.2.2. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű növényfajok

Irányelv melléklete	Fajnév	Állomány (országos állományhoz viszonyított arány (A-D))
II., IV.	kisfészkes aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>)	C

kisfészű aszat (Cirsium brachycephalum)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A teljes területen előfordul Lásd. 3.7. térképmelléklet.
Állomány nagyság (jelölés):	1000-10000 egyed
Állomány nagyság (tervkészítés-kor):	mintegy 165 foltban kb. 15 000 egyed. (A 2012-es felmérés során a teljes területen és jelentős egyedszámban került elő).
Állomány változásának tendenciái és okai:	A mostani felmérések pontosították az állomány nagyságát.
Faj veszélyeztetettsége:	A Pannon-medence enyhén szikesedő élőhelyeinek bennszülött faja, mely nagyon jól alkalmazkodott a szikes rétek és mocsarak élőhelyekhez. Ezért az ökológiai tényezők természetes ingadozását jól viseli, mind a generatív mind pedig a vegetatív reprodukciós képessége erős. A területen állományának megőrzésére nagy esély van.
Veszélyeztető tényezők:	Aktuálisan jelentős veszélyeztető tényezők nem láthatók.

1.2.3. A tervezési területen előforduló közösségi jelentőségű állatfajok

Irányelv melléklete	Fajnév	Állomány (országos állományhoz viszonyított arány) (A-D)
II., IV.	nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>)	B
II., IV.	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>)	C
II., IV.	vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>)	C
II., IV.	közönséges ürge (<i>Spermophilus citellus</i>)	C
II., IV.	mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>)	D

nagy szikibagoly (*Gortyna borelii lunata*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A Szentpéterszeg-Hencidai gyepek HUHN20007 kiemelt jelentőségű Natura 2000 természetmegőrzési terület határain belül a <i>G. borelii</i> jelenleg két térségben, összesen öt jól lehatárolható lelőhelyen fordul elő (Szelesdűlő; Hosszú-rét). Az egyik állomány marginális egyedszámú, kis kiterjedésű és izolált (Szelesdűlő), a másik (Hosszú-rét) viszont mind egyedszámát, mind kiterjedését tekintve országos viszonylatban is a jelentősebbek közé tartozik. Lásd. 3.4. térképmelléklet.
Állománynagyság (jelöléskor):	P=előfordul
Állománynagyság (tervkészítéskor):	Becslésünk szerint a területen a nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii</i>) egyedszáma 9000-10000. A lepkefaj állománynagyságának meghatározásához extrapolálást végeztünk az egyes élőhelyek reprezentatív mintáin rögzített hernyórágások adatai és a vizsgált sziki kocsord (<i>Peucedanum officinale</i>) termőhelyek összes becsült tőszáma alapján.
Állomány változásának tendenciái és okai:	Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb a becslés.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége a Natura 2000 területhatáron belül vizsgált állományok egyedszáma és kiterjedése, valamint a faj felmért élőhelyeinek természeti állapota alapján általában véve alacsony mértékű. A lepkepopulációkban negatív változásokat főként a környező mezőgazdasági tevékenységek hatásai, vagy hosszú távon esetleg a szikesedés mértékének növekedése idézhet elő. Amennyiben sikerül fenntartani a Hosszú-rét sziki kocsord (<i>Peucedanum officinale</i>) állományainak integritását, a gyepek jelenlegi struktúráját, diverzitását, és megfelelő természeti állapotát, azaz az élőhelyfoltokat, ahol a faj előfordul és potenciálisan előfordulhat, úgy a Natura 2000 természetmegőrzési területen élő populáció hosszú távon is megőrizhető marad.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none">• Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás• Idegenhonos inváziós fajok jelenléte (Az eredeti növényzeti struktúra romlá-

	<p>sát, illetve a talaj károsodását előidéző folyamatok következtében a sziki kocsordos gyepek degradációja, inváziós növényfajok, gyomok terjedése a faj élőhelyén.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fajösszetétel változás, szukcesszió (A sziki kocsord (<i>Peucedanum officinale</i>) termőhelyek méretének csökkenése, illetve a biotópok záródása nád, cserjék, továbbá egyéb fás szárú vegetáció terjeszkedése következtében) • Belvízviszonyok megváltoztatása • Ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak (Gépjárművek közlekedése által az élőhelyek talaján okozott károk, különösen ide értve a hernyójáratok eltömítését, valamint a gyepek növényzetének károsítását. • Leégés (Tarlóégetések esetén tűz áterjedése a faj élőhelyére a környező mezőgazdasági területekről) • Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata. A mezőgazdasági tevékenységekkel együtt járó káros hatások (pl.: vegyszerek szóródása a faj biotópjaira és tápnövényeire, a talaj vízbázisának szennyeződése, stb.) • Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt
--	--

nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)

Irányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	A faj állományainak előfordulását összesen 11 helyen regisztráltuk. Ezek közül 2 élőhely-együttes mérete meghaladja a 40 ha-t, míg 4 terület 1-5 ha közötti, további 5 biotóp pedig 1 ha alatti kiterjedésű. Lásd. 3.4. térképmelléklet
Állomány nagyság (jelölés):	P=előfordul
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	Becslésünk szerint a Natura 2000 területen a nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>) egyedszáma 2000 – 2200. Mintavételi módszerként transzekt menti egyedszámlálást alkalmaztunk, becslésünk alapját pedig a regisztrált példányok számára és a faj poligonon lehatárolt élőhelyeinek teljes kiterjedésére vetített extrapolálás képezte.

Állomány változásának tendenciái és okai:	Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk megadni.
Faj veszélyeztetettsége:	A faj veszélyeztetettsége a területen általában véve közepes mértékű. Lepkefaj hosszabb távú fennmaradása leginkább azokon az élőhelyeken lehet kérdéses, melyek kis kiterjedésűek, és több oldalról is ki vannak téve az emberi – elsősorban mezőgazdasági – tevékenységek káros hatásainak.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • A faj tényleges vagy potenciális élőhelyeinek nem megfelelő időpontokban, illetve helytelen módon/hatókörrel történő kaszálása, különös tekintettel a tenyészidőszakokra (ide értve a virágokban bővelkedő, legüdébb gyepeket érő teljes élőhelyfoltra kiterjedő egy időben végzett kaszálást is) • Idegenhonos inváziós fajok jelenléte • fajösszetétel változás, szukcesszió (Szukcessziós folyamatok következtében a nektárforrásul szolgáló virágos növények mennyiségének erőteljes csökkenése a faj élőhelyein. A faj tényleges vagy potenciális élőhelyein a gyepek méretének csökkenése, illetve a biotópok záródása nád, cserjék, továbbá egyéb fás szárú vegetáció terjeszkedése következtében.) • Belvízviszonyok megváltoztatása • ösvények, burkolatlan utak, bicikliutak • Kiszáradás (Az élőhelyek kiszáradása természetes tényezők (pl.: aszály) vagy mesterséges okok következtében (pl.: a talaj vízbázisának csökkenése lecsapolással, vízelvezető árkok, valamint víztározók létesítésével, illetve fenntartásával, stb.) • Biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata (A mezőgazdasági tevékenységekkel együtt járó káros hatások (pl.: vegyszerek szóródása a faj biotópjaira és tápnövényeire, a nedves rétek talajvizébe szivárgó káros anyagok, stb.).) • Diffúz felszíni vízszennyezés mezőgazdasági, vagy erdészeti tevékenység miatt. Intenzív, vagy intenzívebb kaszálás (A faj tényleges vagy potenciális élőhelyeinek nem megfelelő időpontokban, illetve helytelen módon/hatókörrel történő

	kaszálása, különös tekintettel a tenyészidőszakokra.)
--	---

vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Irányelv melléklete: II., IV.

Faj előfordulásai a területen: A vöröshasú unka a területen a legtöbb vizes élőhelyen megtalálható. Lásd 3.5. térképmelléklet

Állománynagyság (jelölés): P=előfordul

Állománynagyság (tervkészítéskor):
 A megalapozó vizsgálat során az állománynagyság becslése DISTANCE módszerrel, vonal transzektek menti távolságméréssel történt (Buckland és mtsai, 2004). Az állománynagyságot a tervezési területen található potenciális vöröshasú unka szaporodó- és élőhelyek területére számítottuk ki (181.5 ha), ahol tíz mintavételi egységben, összesen 1110 m vonal transzekt mentén történt terepi mintavétel, melyek hossza transzektenként 92.5 ± 21.2 m (átlag \pm S.E.) volt, a transzektek hossza a mintavételi pont tulajdonságaitól függően 50-300 m között változott, a terepi felmérések 2013. április 10-én történtek. A DISTANCE módszerrel számított denzitás 25.58 ± 12.84 egyed/ha, a teljes tervezési területre számított maximum egyedszám 4645.0 ± 2330.9 egyed. Az észlelési valószínűség nem volt minden mintavételi egység esetében maximális, ezért a becslés a potenciális egyedszám minimumának kell tekinteni. A becslés alapján a területen az állománynagyság **5000-8000 egyed.**

Állomány változásának tendenciái és okai: Az eltérés oka, hogy a mostani felmérések alapján pontosabb becslést tudunk adni.

Faj veszélyeztetettsége: A vöröshasú unka a területen közepesen veszélyeztetett.

Veszélyeztető tényezők:

- Intenzív legeltetés (A terület egyes területein intenzív legeltetés zajlik, beleértve a vizes élőhelyeket is. A taposás és legelés nagymértékben alakítja ezeket az élőhelyeket, mivel csökkenti a növényzeti borítást és a trágyázás megváltoztatja a vízminőséget)
- szemét, hulladék

közönséges ürge (*Spermophilus citellus*)

Írányelv melléklete:	II., IV.
Faj előfordulásai a területen:	Jelenléte egy töredék populáció felfedezésével igazolt. Lásd 3.6. térképmelléklet
Állomány nagyság (jelölés):	100-500
Állomány nagyság (tervkészítéskor):	P=előfordul
Állomány változásának tendenciái és okai:	Erősen lecsökkent az állomány. Feltehetően a nem megfelelő kezelés, a legeltetés időszakos, vagy tartós felhagyása, intenzitásának csökkenése lehetnek a fő okok.
Faj veszélyeztetettsége:	Nagyon jelentős.
Veszélyeztető tényezők:	<ul style="list-style-type: none"> • gyepterület átalakítása szántóvá • kaszálás felhagyása/hiánya • Pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya • Árvíz és csapadékmennyiség növekedése

1.2.4. A tervezési területen előforduló egyéb jelentős fajok

Magyar név	Tudományos név	Védettség (V, FV)	Jelentőség (1-2 mondatban leírni miért fontos a területen)
réti őszirózsa (pettyegett őszirózsa)	<i>Aster sedifolius</i> (incl. <i>Aster sedifolius</i> subsp. <i>canus</i> , <i>Aster sedifolius</i> subsp. <i>sedifolius</i>)	V	Védett faj, a magaskórós szikes rétek (1530*) védett faja.
sziki kocsord	<i>Peucedanum officinale</i>	V	Védett faj, a magaskórós szikes rétek (1530*) védett faja; a jelölő nagy szikibagoly (<i>Gortyna borelii lunata</i>) tápnövénye.
fátyolos nőszirm (korcs nőszirm)	<i>Iris spuria</i>	V	Védett faj, a magaskórós szikes rétek (1530*) védett faja.
őszirózsa-csuklyásbagoly	<i>Cucullia asteris</i>	V	Magyarországon lokálisan előforduló, általában alacsony egyedszámú, jelentős természeti értéket képviselő faj
kis tűzlepke	<i>Lycaena thersamon</i>	V	A faj országszerte előfordul, de igen lokális elterjedésű, említését védettsége is indokolja

1.3. Területhasználat

1.3.1. Művelési ág szerinti megoszlás

A területhasználatot a CORINE felszínborítási adatbázis (1.3.1.1. táblázat) és az ingatlan-nyilvántartás adatai (1.3.1.2. táblázat) alapján egyaránt jellemeztük.

1.3.1.1. táblázat: Főbb területhasználati ágak aránya CORINE alapján

Területhasználati formák	Területi érintettség (%)
Száraz gyepek, sztyeppék	5.00
Szikes gyepek és szikes mocsarak	90.00
Extenzív művelésű szántóföldek (pl.: váltógazdálkodás rendszeres ugaroltatással), felhagyott szántók, ugarok)	5.00
Összesen	100

1.3.1.2. táblázat: Főbb művelési ágak aránya földhivatali nyilvántartás alapján

Művelési ág	Kiterjedés (ha)	Arány (%)
szántó	49,2	4,83
rét	2,0	0,19
legelő	772,3	75,85
erdő	21,65	2,13
nádas	36,0	3,53
művelésből kivett	48,34	4,75
egyéb	89,27	8,76
Összesen	1018,82	100

1.3.2. Tulajdoni viszonyok

1.3.2.1. táblázat: Tulajdoni viszonyok megoszlása szektoronként

Tulajdonos	Terület arány (%)
Magántulajdon	97,2
Önkormányzatok	1,93
Mezőgazdasági TSZ	0,45
Vízgazdálkodási társulat	0,4
Összesen	100

1.3.3. Területhasználat és kezelés

1.3.3.1. Mezőgazdaság

A szántóterületek a terület igen kis hányadát képviselik (Szentpéterszeg 0151/29; /31; /36; /37, Gáborján 054/7b), ahol az őszi és a tavaszi kalászosok, a kukorica, a lucerna és a napraforgó a legelter-

jedtebb termesztett növények. A fenti helyrajzi számokon jövőbeni cél lehet a visszagyepesítés ösztönzése, ami igazán reálisnak a gáborjáni területen tűnik.

A gyepek esetén a terület sajátossága és egyben legnagyobb problémája-természetvédelmi és gazdasági szempontból is- a nagymértékű tagoltsága, amelyet tetéz a tulajdonviszonyok szerinti tagoltság is.

Visszatérő probléma a környező szántóterületek csatlakozó részein az elszántás, amely néha szándékosságból sok esetben a szántó tulajdonosának tudatlanságából, a területhatárok nem ismeréséből és gyakran figyelmetlenségéből adódik.

A gyepekről általánosságban elmondható, hogy azokon legeltetés, illetve kaszálás folyik. Azokon a területrészeken, ahol nem történik hasznosítás (kaszálás, legeltetés) jellemző a nagymértékű gyomosodás. Ez főképp a gáborjáni gyepek keleti oldalára jellemző. A legeltetett területeket elsősorban birkával vagy szarvasmarhával hasznosítják. Az állattartó gazdák telephelyeik környezetében próbálják megoldani a legeltetést, ami ezeken a helyeken általában túllegeltetést a távolabbi helyeken pedig alullegettetést vagy pedig kizárólagos kaszálást eredményez.

Törekedni kell az egyes stratégiaileg fontos részek legeltetéssel történő kezelésére és a megfelelő állatlétszám elérésére. A gyepeken a hagyományos tájhasználatához igazodó gyepgazdálkodási, illetve legeltetési formákat kell ösztönözni.

1.3.3.2. Erdészet

A Natura 2000 területen található erdők, facsoportok, erdősávok és fasorok részben őshonos fafajok ültetvényei (elegyes kocsányos tölgyesek), részben akácok, nemes nyarasok, illetőleg egy erdei fenyves. A célállományok között több kocsányos tölgyes, elegyes kocsányos tölgyes van, ezeken a területeken a körzeti erdőtervnek megfelelő gazdálkodás folytatható, a felújítások során azonban a természetvédelmi célkitűzéseknek az intenzíven terjedő fafajok arányának csökkentése felel meg.

Az erdőállomány jellemzése:

A terület erdőállománya 7 részletben 21,82 hektáron helyezkedik el és mindegyik erdőrészlet magántulajdonban van.

Az alábbi táblázat bemutatja az érintett erdőrészletek területi kiterjedését és rendeltetését, illetve a faállomány jelenlegi és a célállomány szerinti összetételét.

Erdőrészlet	Kiterjedés (ha)	Faállomány	Célállomány	Felújítás jellege	Rendeltetés
Szentpéterszeg 8A	3,55	Egyéb lomb elegyes – erdei fenyves	Erdei fenyves	-	Faanyagtermelő
Szentpéterszeg 10C	0,2	Egyéb lomb elegyes – kocsányos tölgyes	Egyéb kemény lombos	-	Faanyagtermelő
Szentpéterszeg 22A	0,61	Akácok	Körises - kocsányos tölgyes	Tarvágás	Faanyagtermelő
Hencida 26A	9,3	Nemes nyaras	Nemes nyaras	Tarvágás	Faanyagtermelő
Hencida 27A	2,74	Akácok	Akácok	Törzskiválasztó gyérítés	Faanyagtermelő
Hencida 15A	2,8	Egyéb lomb elegyes - akácok	Kocsányos tölgyes	Tarvágás	Faanyagtermelő
Konyár 86A	2,62	Kocsányos tölgyes	Egyéb lomb elegyes - kocsányos tölgyes	-	Faanyagtermelő

1.3.3.3. Vadgazdálkodás, halászat, horgászat

A terület az I/3. Hajdú-bihari apróvadas körzetben helyezkedik el. A körzet meghatározó jellegét az apróvadásnak kedvező mezei élőhelyek adják, ugyanakkor az erdősültebb észak-keleti tájegységben a vaddisznó és a telepített dámállományok jelentős szerepet játszanak. A határmenti Bihari térségben, a Tisza mentén és a Hortobágyi tájegységben a gímszarvas szórványos előfordulása, valamint a vaddisznó állandó jelenléte a jellemző. A nyírségi tájegységben a dám és vaddisznó mellett megtalálható a gímszarvas kisebb populációja is. Az őzállomány minősége a körzetben kiemelkedő, de jellemző az állományok alulhasznosítása. A fácán és mezei nyúl állomány a vadgazdálkodási körzetben kiváló, északról délre haladva a két faj állománysűrűsége növekszik. A fogoly és a mezei nyúl populáció a körzet dél-nyugati részén, mint géncentrum jelentős.

A területen igen nagy mértéket öltött a dolmányos varjú, a szarka és róka jelenléte. A földön fészkelő és a vízi szárnyasok állományaira is rendkívüli pozitív hatással lenne a vadgazdálkodó megfelelő ragadozó gazdálkodása a fentnevezett fajokat illetően. Ennek ösztönzése igen komoly természetvédelmi hozzájárulással bírna, de az egyéb vadászható apróvad fajok állományaiban is jelentős növekedést eredményezne.

Érvényben lévő vadgazdálkodási tervek:

I/3. Hajdú-bihari apróvadas körzet vadgazdálkodási terve. Érvényesség: 2014-ig. (Készítését az Országos Vadgazdálkodási Adattár koordinálta.)

Konyári Darvas Vadász SE (vadgazdálkodási egység kódszáma: 09-904410-1-4-1) vadgazdálkodási üzemterve. **Érvényes:** 2017-ig. Kelt: 2006. december 15. Jóváhagyta: Hajdú-Bihar Megyei MGSzH, Földművelésügyi Igazgatóság, Vadászati és Halászati Osztály.

1.3.3.4. Vízgazdálkodás

A Berettyó tervezési alegység területét sűrűn hálózzák belvízcsatornák, azonban nem megengedhető a területek mesterséges lecsapolása. A területekről a víz elvezetése semmiképpen nem indokolható, a meglévő, közeli csatornák szerepét felül kell vizsgálni, lehetőség szerint meg kell szüntetni. A meglévő csatornák karbantartása csak a természetvédelmi szempontok maradéktalan figyelembevételével lehetséges.

Árvízvédelmi szempontból a két meghatározó vízfolyás: a Berettyó és mellékfolyója az Érfőcsatorna. Tározásban, vízjárásban meghatározó emberi beavatkozásokat árvízvédelmi és belvízvédelmi okokból végeztek. Vízhatszámítás céljal tározó a tervezési alegység területén nem épült.

Az alegység területén a tavaszi (hóolvadásból és/vagy esőből), illetve őszi (esőből) belvizek jellemzőek. A belvíz gyors levezetésére az egyes meglévő csatornákat összekötötték, medrüket a mértékadó belvizek levezetésére tették alkalmassá.

A tervezési alegység területén a vízfolyások néhány kivétellel időszakosnak tekinthetőek. A vegetációs időszakban az alegység területén lévő belvízcsatornák ki is száradhatnak. Időközönként a vízhozamuk felszín alatti vizekből, a talajvíz megcsapolásából adódik. A tervezési alegység rétegdottságai miatt az időszakos vízfolyásokba történő vízbevezetés esetén a felszíni és felszín alatti vizek keveredését okozhatják. A vízfolyásokban a szennyezések nem hígulnak, az öntisztulási folyamatok nem zajlanak le. Ezáltal előállhat a szennyezőanyagok felszín alatti vízbe történő közvetett vagy közvetlen bevezetés. Különösen érdekes ez a szennyvíztisztítók, szennyvizek, sósvíztározók, halastavak, ipari üzemek használt és szennyvizeinek bevezetésekor.

A felszíni vízfolyásokban lévő vízkészletek a mindenkori hidrometeorológiai folyamatok, a véletlenszerű csapadéktevékenységek függvényében alakulnak. A Tiszalöki Öntözőrendszerből, illetve a Sebes-Körös jobb parti Öntözőrendszerből el nem látott területeken feltételes vízhasználatok lehetségesek. Az 1992-től jelentkező vizes élőhelyek, de szélsőséges helyzetekben vízpótló öntözésekhez sem áll mindig rendelkezésre megfelelő vízkészlet.

1.3.3.5. Turizmus

A területen az intenzív turizmus nem jellemző, alkalmi látogatók azonban előfordulhatnak.

1.3.3.6. Ipar

Ipari fejlesztés nem tervezett, intenzív területhasználat nem fenyegeti.

1.3.3.7. Infrastruktúra

A Szentpéterszeg 06 hrsz-ú, nagy részben betonborítású mezőgazdasági út érdemel említést, mivel több mezőgazdasági telephelyet érint, így forgalma hatással lehet a környező gyepek élővilágára.

A területen belül volt fellelhető Szentpéterszeg (0151/27), valamint Gáborján (044/20) illegális hulladék lerakója, amelyek 2013 évben felszámolásra kerültek. A jövőben mindenképpen figyelmet érdemel a helyre állított területek „utó gondozása”, gyommentesítése.

2. Felhasznált irodalom

- Bąkowski M., Filipiak A. & Fric Z. (2010): Foregoing behaviour and nectar use in adult Large Copper Butterflies, *Lycaena dispar* (Lepidoptera: Lycaenidae). *Entomologica Fennica* 21(1): 49–57.
- BÁNÓ, L. (1943): *Hydroecia leucographa* Bkh. Budán. *Folia entomologica hungarica* 8: 102.
- BARANYI, T., KOROMPAI, T., JÓZSA Á. CS., KOZMA P. (2006): *Gortyna borelii lunata* (Freyer, 1838). In: Varga, Z. (ed.): *Natura 2000 fajok kutatása I. tanulmánykötet– Natura 2000 species studies, Volume I.* [Dél-Nyírség-Bihari Tájvédelmi és Kulturális Értékkörző Egyesület, Debrecen. pp. 3-69.]
- BORKHAUSEN, M. B. (1972): *Naturgeschichte der Euroäischen Schmetterlinge nach systematischer Ordnung. 4. Teil: Der Phalaenen zweite Horde: Eulen* [Varrentrap C Wenner, Frankfurt. 809 pp.]
- BOURSIN, C. (1961): Zum Artikel von Herrn Friedrich König über *Hydroecia leucographa* Bkh. [Entomologische Zeitschrift 71.]
- Buckland, S. T., Anderson, D. R., Burnham, K. P., Laake, J. L., Borchers, D. L. és Thomas, L. (2004): *Advanced Distance Sampling.* Oxford University Press, Oxford, UK.
- Bölöni, J., Molnár, ZS. és Kun, A (2011): Magyarország élőhelyei – Vegetációtípusok leírása és határozója – ÁNÉR 2011. MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézete, Vácrátót 439 pp.
- BUSCHMANN, F. (1998): Újra megtaláltam a „Jászági borelli-t”! [Folia Historico-Naturalia Musei Matrensis 23: 255-257.]
- CARBONELL, J., CERVELLO, A. (1991): Nova traballa de *Gortyna borelii* Pierret a Catalunya i altres heterócercs recollits a Saló (Bages) el novembre de 1991. [Butlletí de la Societat Catalana de Lepidopterologia, Barcelona 68: 27-28.]
- CHALMERS-HUNT, J. M. (1972): Notes on the Discovery of the Larva and Pupa in Britain of *Gortyna borelii* Pierret: Fisher’s Estuarine Moth. [Entomologist's Record and Journal of Variation 84: 52-53.]
- DUFFEY E. (1968): Ecological studies on the large copper butterfly *Lycaena dispar* Haw. *Batavus Obth. At Woodwalton Fen National Nature Reserve, Huntingdonshire* 69 - 77
- DUMONT C, 1925-1926. Observations biologiques sur les *Hydroecia* Françaises. [Encycl. Ent. 1: 53-72.]
- DUMONT, C. (1909): Note sur *Gortyna borelii* Pierret (Lep. Noctuidae). [Bulletin de la Société Entomologique de France. 286-287.]
- ERNST, M. (2005): Verbreitung der Haarstrangwurzeule (*Gortyna borelii* Pierret 1837) in Hessen. [Naturschutz und Landschaftsplanung 37 (12): 376-383.]
- FISHER, J. B. (1971): *Gortyna borelii* Pierret (ssp. *lunata* Freyer?): a new British moth. [Entomologist’s Record and Journal of Variation 83: 51-52.]
- Gedeon, Cs. I., Boross, G., Németh, A. & Vilmos Altbäcker, V. (2011): Release site manipulation to favour European ground squirrel *Spermophilus citellus* translocations: translocation and habitat manipulation. *Wildl. Biol.* 17: 97-104.
- GIBSON, C. (2000): The conservation of *Gortyna borelii lunata* Freyer (Lep: Noctuidae). [Entomologist’s Record and Journal of Variation 112: 1-5.]
- GOATER, B. (1973): A note on rearing *Gortyna borelii* Pierret (Lep., Noctuidae). [Entomologist’s Gazette 24: 12–14.]
- GYULAI, P. (1987): Notes on the distribution of *Gortyna borelii lunata* Freyer in the Carpathian Basin. [Nota lepidopterologica 10 (1): 54-60.]

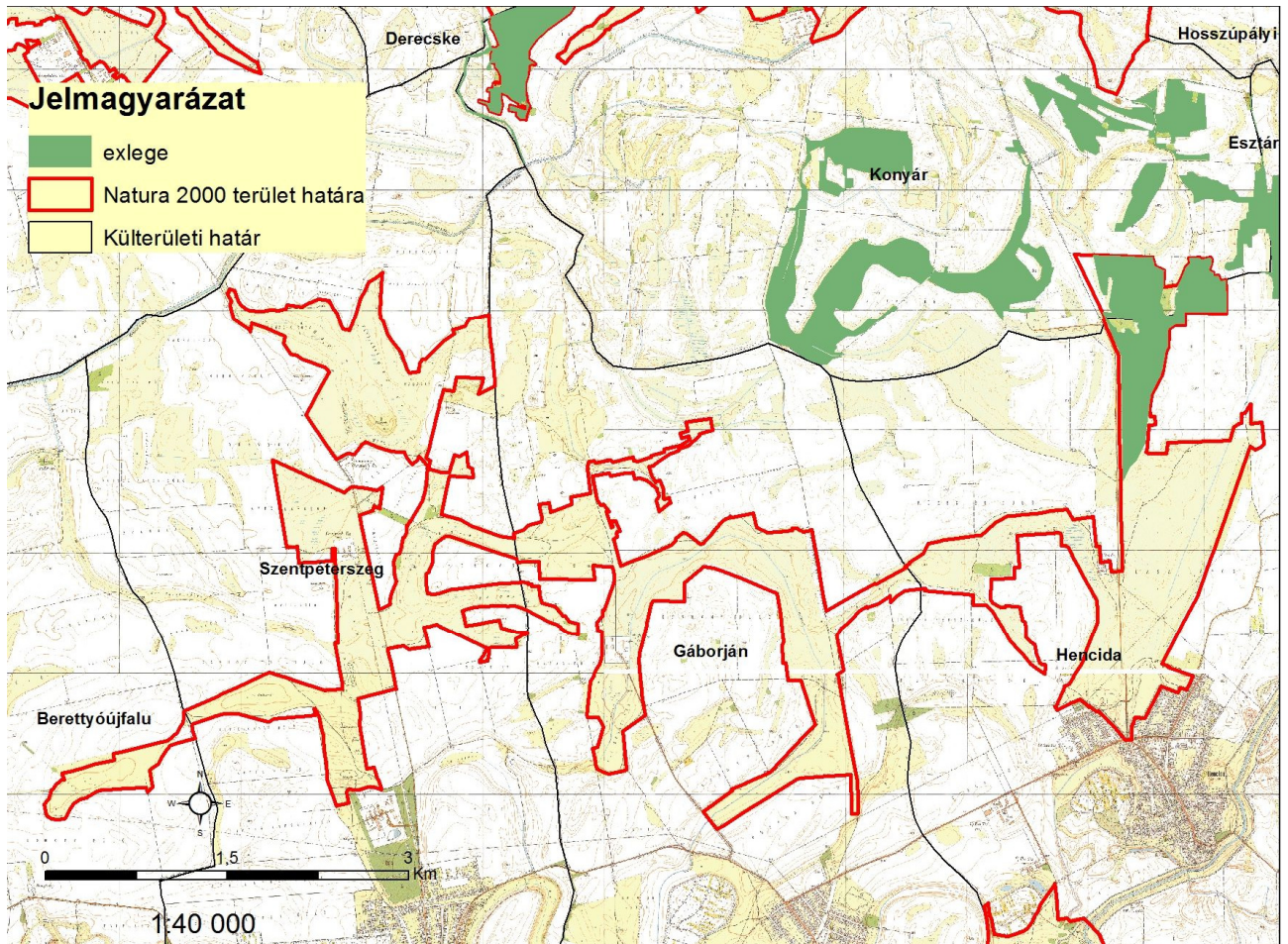
- HART, C. (1998-99): An estimate of the range and population levels of Fisher's estuarine moth (*Gortyna borellii lunata* Freyer), (Lep.: Noctuidae) in Essex, July and October 1996. [British Journal of Entomology and Natural History 11: 129-138.]
- HILL, J., RINGWOOD, Z. & ROUSE, T. (2002): Distribution and status of *Gortyna borellii* Pierret ssp. *lunata* Freyer (Lep.: Noctuidae) in southeast England. [Entomologist's Record and Journal of Variation 114: 49-53.]
- IPPOLITO, R., PARENZAN, P. (1978): Contributo alla conoscenza delle *Gortyna* Ochs. Europee (Lepidoptera, Noctuidae). [Entomologica, Bari 14: 159-202.]
- JOYCE D & PULLIN A, 2002. *Gortyna borellii* pilot study. [December 2002. Unpublished report for English Nature.]
- Katona, K., Váczi, O & Altbäcker, V. (2002): Topographic distribution and daily activity of a European ground squirrel population in Bugacpuszta, Hungary. *Acta Theriologica* 47(1): 45-54.
- Kis, J., Váczi, O., Katona, K. & Altbäcker, V. (1998): A növényzet magasságának hatása a cinegési ürgék élőhelyválasztására. *Természetvédelmi Közlemények*, 7: 117-123.
- KOKOT, A. (2001-2002): *Gortyna borellii* Pierret, 1837 (Lepidoptera: Noctuidae) gatunek nowy dla fauny Polski. *Gortyna borellii* Pierret, 1837 (Lepidoptera: Noctuidae) new to the Polish fauna. [Acta entomologica silesiana 9-10: 87.]
- KÖNIG, F. (1941): *Hydroecia leucographa* Bkh. új lelőhelyei a Bánságban. [Folia Entomologica Hungarica 6: 48-63.]
- KÖNIG, F. (1959): Beiträge zur Kenntnis der Lebensweise von *Hydroecia leucographa* Bkh. [Folia Entomologica Hungarica (Series Nova) 12: 481-493.]
- KÖNIG, F. (1960b): Erforgleiche Eizuchten von *Hydroecia leucographa* Bkh. [Entomologische Zeitschrift 70 (5-7): 69-75.]
- KOROMPAL, T., KOZMA, P. (2005): A *Gortyna borellii lunata* (Freyer, 1843) elterjedésének vizsgálata a Bükk Nemzeti Park Igazgatóság működési területén (Lepidoptera: Noctuidae). [Folia Historico-naturalia Musei Matrensis 29: 209-212.o.]
- KOVÁCS, L. (1955): The occurrence in Hungary of *Hydroecia leucographa* Bkh., with new data on its life history. [Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae 1. 323-329.o.]
- Kühne L., Haase E., Wachlin V., Gelbrecht J. & Dommain R. (2001): Die FFH-Art *Lycaena dispar* – Ökologie, Verbreitung, Gefährdung und Schutz im norddeutschen Tiefland (Lepidoptera, Lycaenidae). *Märkische Entomologische Nachrichten* 3: 1–32
- Lafranchis T., Heaulme V. & Lafranchis J. (2001): Biologie, écologie et répartition du Cuivre des marais (*Lycaena dispar* Haworth, 1803) en Quercy (sud-ouest de la France) (Lepidoptera: Lycaenidae). *Linneana Belgica* 18: 27–36.
- Lai B.-C. G. & Pullin A. S. (2004): Phylogeography, genetic diversity and conservation of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar* in Europe. *Journal of Insect Conservation* 8(1): 27–36.
- LE CERF, F. (1911): Sur *Hydroecia leucographa* Bkh. var. *borellii* Pierret (Lep.). [Bulletin de la Société Entomologique de France. 217.]
- LE CERF, F. (1925-26): Caractères sexuels de quatre *Hydroecia* françaises. [Encyclopédie Entomologique, Série B, B/3 1: 73-87.]
- Martin L. A. & Pullin A. S. (2004): Host-plant specialisation and habitat restriction of an endangered insect, *Lycaena dispar batavus* (Lepidoptera: Lycaenidae). *European Journal of Entomology* 101: 51-56 (part I: Larval feeding and oviposition preferences), 57-62 (part II: Larval survival on alternative host plants in the field).
- NAGY, L. (1942): A *Hydroecia leucographa* Bkh. újabb lelőhelye Vácon. [Folia entomologica hungarica 7: 96-97.]
- Nicholls C. N. & Pullin A. S. (2000): A comparison of larval survivorship in wild and introduced populations of the Large Copper Butterfly (*Lycaena dispar batavus*). *Biological Conservation* 93: 349–358.

- Németh, F & Seregélyes, T. (1989): Természetvédelmi információs rendszer: adatlap kitöltési útmutató. Kézirat, Környezetgazdálkodási Intézet, Budapest.
- Nicholls C. N. & Pullin A. S. (2003): The effects of flooding on survivorship in overwintering larvae of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar batavus*, and its possible implications for restoration management. *European Journal of Entomology* 100: 65–72.
- OROZCO I SANCHIS, A., OROZCO I SANCHIS, R. (1985): *Gortyna borelii* (Pierret, 1837) nou per a la Faun Iberica, i confirmacio de la presencia a Catalunya d'*Episema glaucina* (Esper, 1789) (Lepidoptera, Noctuidae). [Treballs de la Societat Catalana de Lepidopterologia, Barcelona 7: 49-50.]
- PEKARSKY, P. (1961): Ein fund von *Hydroecia leucographa* Bkh. [Entomologische Zeitschrift 71 (4): 44-45.]
- PIERRET, M. (1837): Description d'une nouvelle espèce du genre *Gortyna* (Treits). [Annales de la Société Entomologique de France VI: 449-451.]
- PLATTS, J. (1981): Observations on the egg-laying habits of *Gortyna borelii lunata* Freyer in the wild. [Entomologist's Record and Journal of Variation 93: 44.]
- Pullin A. S. (1997): Habitat requirements of *Lycaena dispar batavus* and implications for re-establishment in England. *Journal of Insect Conservation* 1(3): 177–185.
- Pullin A. S., Bálint Zs., Balletto E., Buszko J., Coutsis J. G., Goffart P., Kulfan M., Lhonoré J. E., Settele J. & van der Made J. G. (1998): The status, ecology and conservation of *Lycaena dispar* (Lycaenidae: Lycaenini) in Europe. *Nota Lepidopterologica* 21(2): 94–100.
- RADOVANOVIC, E. (1972): Pojave rijetke Noctuidae *Gortyna borelii* Pierr. u Jugoslaviji. [Acta entomologica Jugoslavica 7 (2): 71-72.]
- RAUCH, H. (1976): Die Zucht von *Gortyna borelii* (Lep., Noctuidae). [Entomologische Zeitschrift 86: 214-216.]
- RINGWOOD Z K, 2004a. The Ecology and Conservation of *Gortyna borelii lunata* (Lepidoptera: Noctuidae) in Britain. [PhD thesis, University of Essex.]
- RINGWOOD Z, 2004b. Fisher's Estuarine Moth: an Essex speciality. In: Goodey B, (ed.) The Moths of Essex. [Wimbish: Lopinga Books, pp. 6-16.]
- RINGWOOD Z, 2006. The conservation of *Gortyna borelii lunata* (Fisher's Estuarine Moth) on a landscape-scale through agri-environment schemes. [Essex Naturalist 23:89-96.]
- RINGWOOD, Z. (2011): Possible Special Area of Conservation *Gortyna borelii lunata* (Fisher's Estuarine Moth) [Hamford Water, Essex - Selection Assessment Document]
- RINGWOOD, Z., GARDINER, T., STEINER, A., HILL, J. (2002b): Comparison of factors influencing the habitat characteristics of *Gortyna borelii* and its larval foodplant *Peucedanum officinale* in the United Kingdom and Germany. [Nota lepidopterologica 25 (1): 23-38.]
- RINGWOOD, Z., HILL, J., GIBSON, C. (2000): A study of *Gortyna borelii lunata* Freyer (Lep.: Noctuidae): Results from the first season of behavioural observation sessions. [Entomologist's Record and Journal of Variation 112: 93-99.]
- RINGWOOD, Z., HILL, J., GIBSON, C. (2002a): Observations on the ovipositing strategy of *Gortyna borelii* Pierret, 1837 (Lepidoptera, Noctuidae) in a British population. [Acta Zoologica Academiae Scientiarum Hungaricae 48 (2). 89-99.]
- RINGWOOD, Z., HILL, J., GIBSON, C. (2004): Conservation management of *Gortyna borelii lunata* (Lepidoptera: Noctuidae) in the United Kingdom. [Journal of Insect Conservation 8: 173-183.]
- RONKAY, L. (2001): *Gortyna borelii lunata* (Freyer, 1839) országos értékelése. [(Kézirat – unpublished paper) MTM Állattára, Budapest, 3 pp.]
- STEINER, A. (1985): Bemerkungen über *Gortyna borelii* in Südwestdeutschland (Lepidoptera: Noctuidae). [Entomologische Zeitschrift 95 (12): 161-173.]

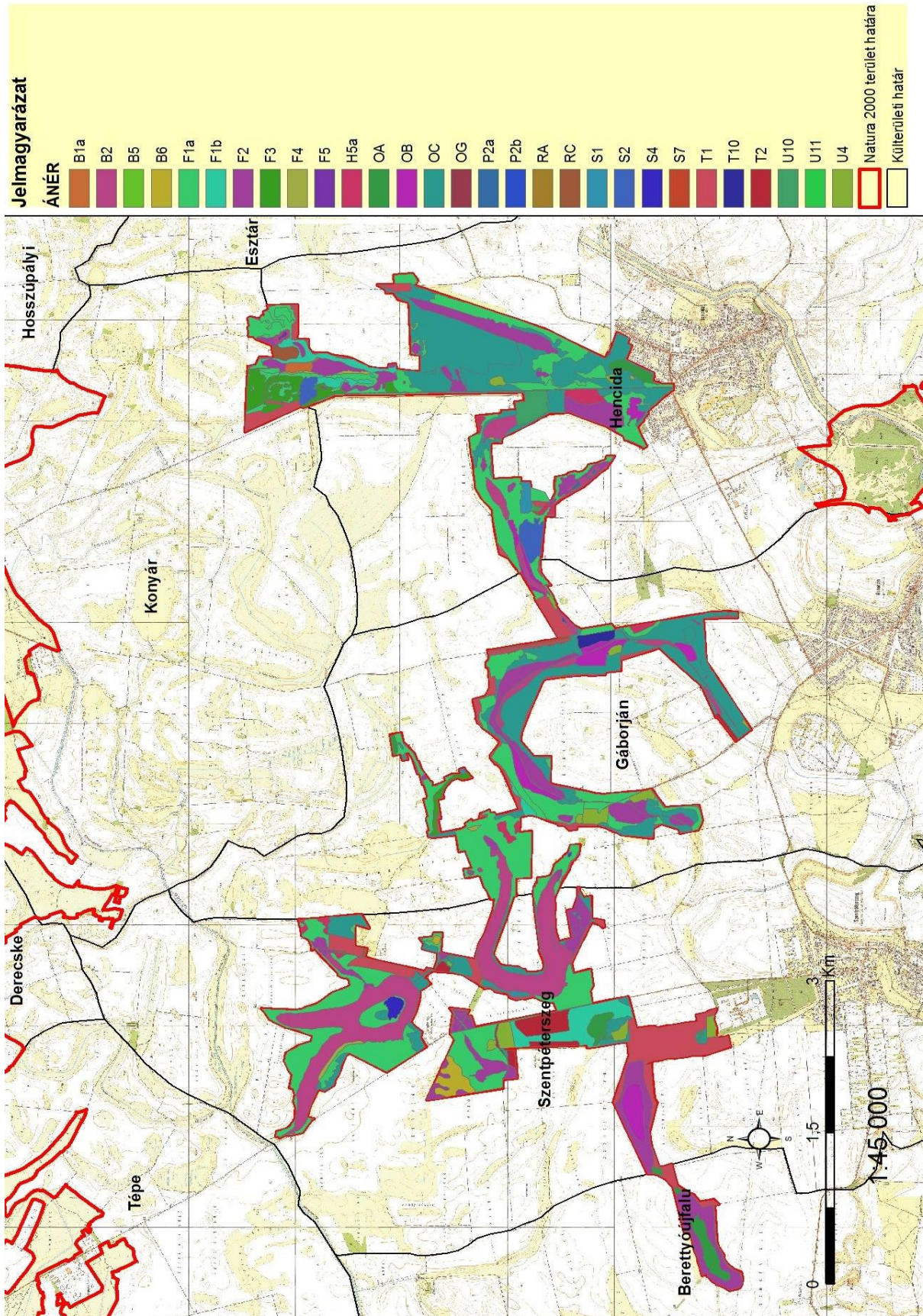
- STEINER, A. (1998): *Gortyna berlii*. In: Ebert G. (ed): Die Schmetterlinge Baden –Württembergs, Band 7. Nachtfalter V. – Spezieller Teil: Noctuidae. [Verlag Eugen Ulmer, Stuttgart. – p. 79-86.]
- Strausz M. (2010): Habitat and host plant use of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar rutilus* (Lepidoptera: Lycaenidae) in Vienna (Austria) [Diplomarbeit, Universität Wien]
- Strausz M., Fiedler K., Franzén M. & Wiemers M. (2012): Habitat and host plant use of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar* in an urban environment. *Journal of Insect Conservation* 16(5): 709–721.
- SUM, SZ. (2001): Beszámoló a védett nagy szikibagoly-lepke populációinak állapotát érintő vizsgálatokról Hajdú-Bihar megyében [jelentés a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság részére (kézirat)]
- SUM, SZ. (2008): A nagy szikibagoly-lepkéről [*Gortyna borelii* (Pierret, 1837)], valamint előfordulásáról a Körös-Maros Nemzeti Park működési területén [a faj tárgyalása és kutatási jelentés a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság részére (kézirat), 359 o.]
- SZABÓ, S. (1993): Nagy sziki bagolylepke (*Gortyna borelii lunata*) a debreceni Nagyerdőn. [Calandrella, Debrecen 7 (1-2): 148.]
- TARPEY T, 1999. Sea Hog's Fennel (*Peucedanum officinale*) and Fisher's Estuarine Moth (*Gortyna borelii lunata*) in Hamford Water. [Unpublished report for English Nature.]
- Váczai, O. (2005): Abiotikus környezeti tényezők hatása ürgék tér- és időbeli aktivitásmintázatára. Doktori értekezés, ELTE, Budapest, pp. 131.
- Váczai, O., Katona, K. & Altbäcker, V. (1996): A bugacpusztai ürgepopuláció tér- és időbeli mintázata. *Vadbiológia* 5: 141-148.
- VARGA, Z., BARANYI, T., (2003): A nagy szikibagoly-lepke (*Gortyna borelii lunata* (Freyer, 1838)) természetvédelmi akcióterve. [Debrecen. 34 pp.]
- WARNECKE, G. (1959): Über die Verbreitung von *Hydraecia leucographa* Borkh. sowie Beschreibung einer neue Form (Lep. Noct.). [Entomologisches Nachrichtenblatt Österreich und Schweizer Entomologen 11 (1): 4-6.]
- Webb M. R. & Pullin A. S. (1996): Larval survival in populations of the Large Copper Butterfly *Lycaena dispar batavus*. *Ecography* 19: 276–286.
- Webb M. R. & Pullin A. S. (2000): Egg distribution in the Large Copper butterfly *Lycaena dispar batavus* (Lepidoptera: Lycaenidae): Host plant versus habitat mediated effects. *European Journal of Entomology* 97: 363–367.
- YLLA, J., MACIA, R., BLAZQUEZ, A., HERNANDEZ, J. (2001): *Gortyna borelii* (Pierret, 1837) nueva especie para la fauna aragonesa (Lepidoptera, Noctuidae). [Boletín de la Sociedad Entomológica Aragonesa 28: 119.]

3. Térképek

3.1. A tervezési terület áttekintő térképe

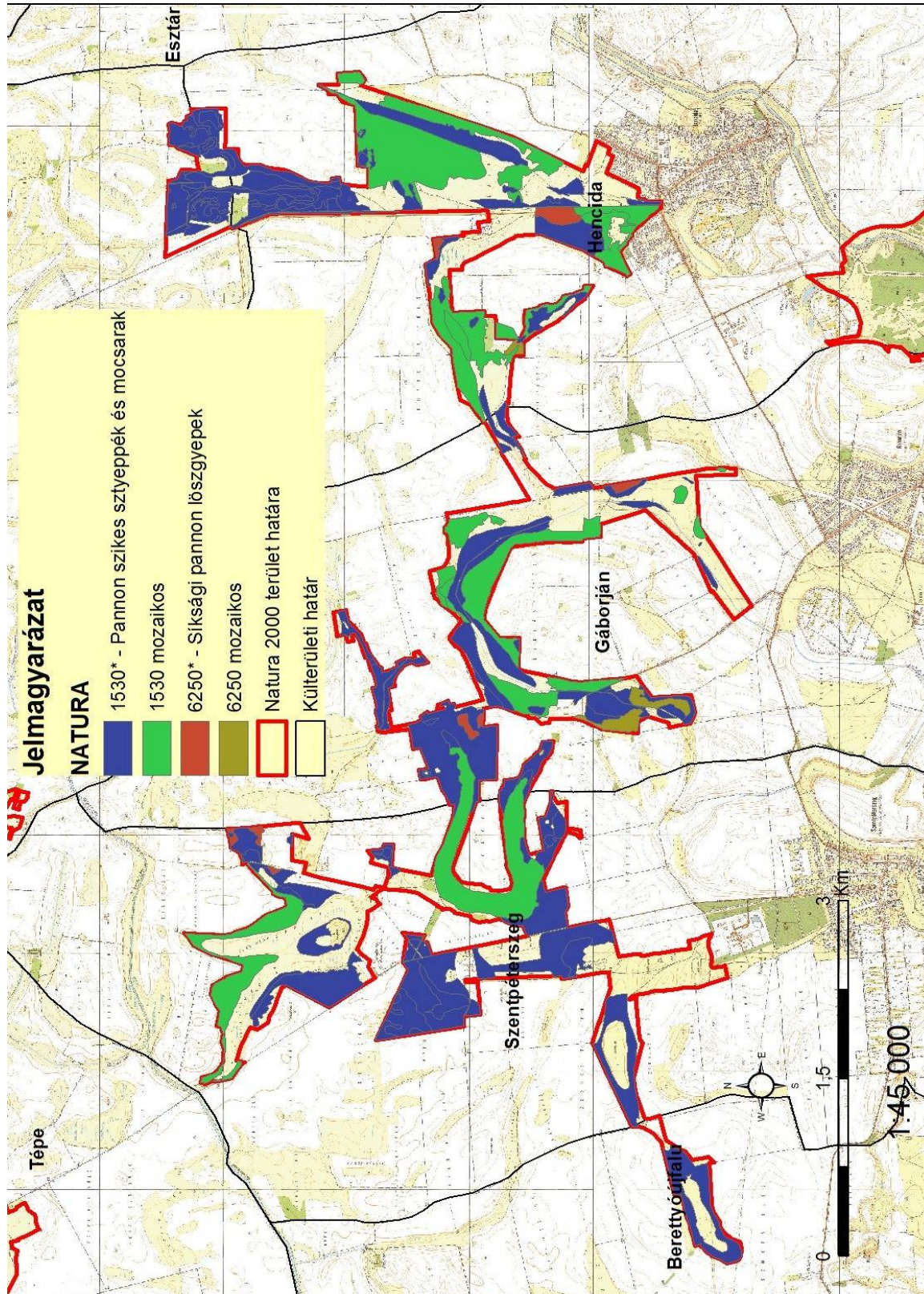
3.2. Domináns élőhelytípusok (2013. 06. 27.)

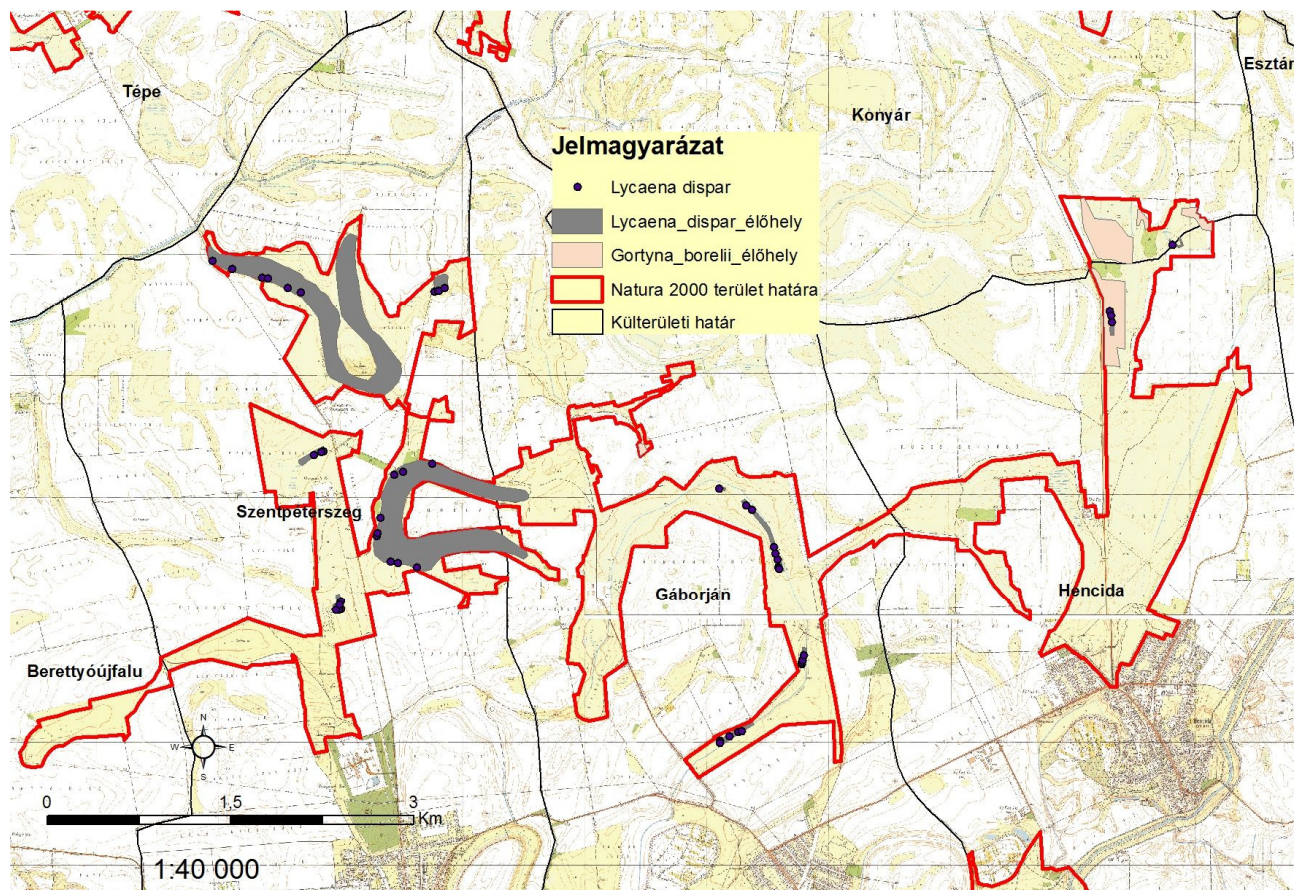
3.2.1. Jelmagyarázat a domináns élőhelytípusokhoz

B1a	Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások
B2	Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet
B5	Nem zsombékoló magassásrétek
B6	Zsiókás, kötő kákás és nádas szikes vizű mocsarak
BA	Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál
F1a	Ürmöspuszták
F1b	Cickóros puszták
F2	Szikes rétek
F3	Kocsordos-őszirózsás sziki magaskórósok, rét-sztyepek
F4	Üde mézpázsitos szikfokok
F5	Padkás szikesek, szikes tavak iszap- és vakszik növényzete
H5a	Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek
OA	Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek
OB	Jellegtelen üde gyepek
OC	Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
OG	Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet
P2a	Üde és nedves cserjések
P2b	Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
RA	Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok
RC	Őshonos fajú keményfás jellegtelen erdők
RDa	Őshonos lombos fajokkal elegyes fenyves származékerdők
RDb	Őshonos lombos fajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők
S1	Akácültetvények
S2	Nemesnyárasok
S4	Ültetett erdei- és feketefenyvesek
S7	Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok
T1	Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák
T10	Fiatalkorú parlag és ugar
T2	Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák
U10	Tanyák, családi gazdaságok
U11	Út- és vasúthálózat
U4	Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók

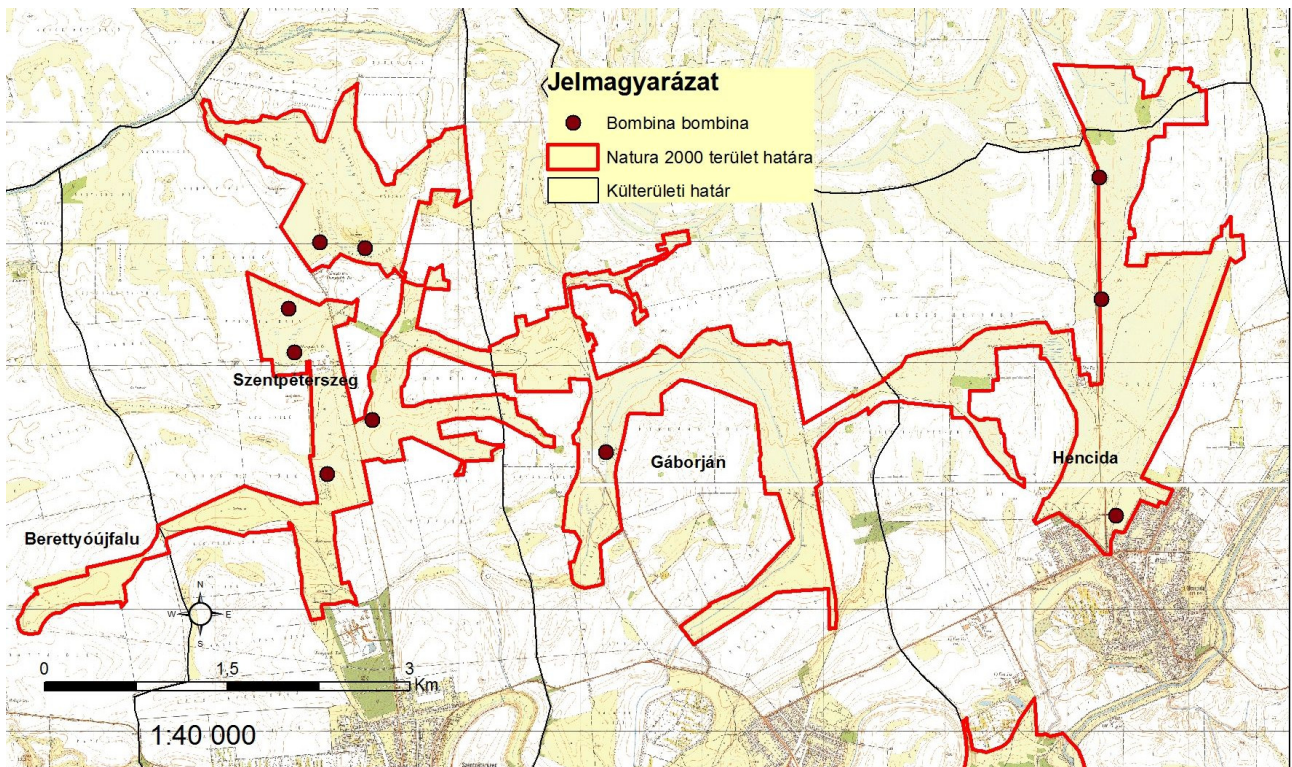
3.3. Natura 2000 jelölő élőhelytípusok (2013. 06. 27.)

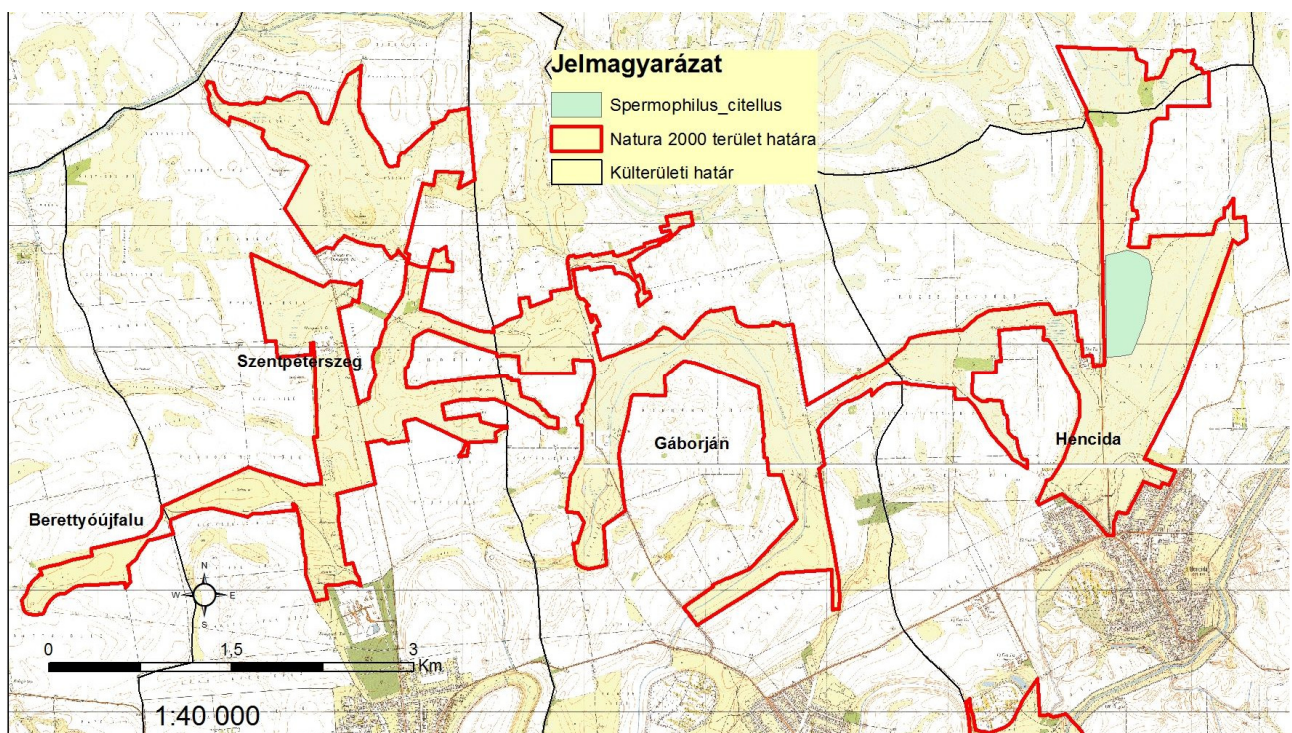
3.4. Lepkefajok - Nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és nagy szikibagoly (*Gortyna borelii* lunata) előfordulás (2013. 06. 27.)

3.5. Vöröshasú unka (*Bombina bombina*) előfordulás (2013. 06. 27.)

3.6. Közönséges ürge (*Spermophilus citellus*) előfordulás (2013. 06. 27.)

3.7. Kisfészekű aszat (*Cirsium brachycephalum*) előfordulás (2013. 06. 20.)

